

ESTRUCTURA COMUNA DELS PROTOCOLS D'ACTUACIÓ EN L'ÀMBIT DE LA IGUALTAT I LA CONVIVÈNCIA

1. Detecció i comunicació a l'equip directiu
2. Primeres actuacions
3. Tasques de l'equip d'intervenció
4. Notificacions*
5. Pla d'intervenció
6. Seguiment
7. Tancament
8. Definicions i orientacions d'aplicació
9. Annexos

* El punt 4 (Notificacions) pot patir variacions temporals en l'aplicació de cada protocol.

PROPOSTA DE RESOLUCIÓ de la directora general d'Inclusió Educativa, per la qual es dicten instruccions sobre el model d'actuació en situacions de possible assetjament i ciberassetjament escolar

INTRODUCCIÓ

La Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i la adolescència davant la violència, estableix, en el seu article 2 que s'entén per violència tota acció, omissió o tractament negligent que priva les persones menors d'edat dels seus drets i benestar, que amenaça o interfereix el seu ordenat desenvolupament físic, psíquic o social, amb independència de la seua forma i mitjà de comissió, inclosa la realitzada a través de les tecnologies de la informació i la comunicació, especialment la violència digital. A continuació, la Llei preveu un llistat de fets que, en qualsevol cas, es consideraran com a violència, entre les quals es troben l'assetjament escolar i el ciberassetjament.

També cal tindre present la Llei 15/2022, de 12 de juliol, integral per a la igualtat de tracte i la no discriminació, en especial pel que fa al seu àmbit subjectiu d'aplicació, on es descriuen multitud de circumstàncies que són objecte habitual de discriminació que, en cas d'esdevenir sistemàtica i estructurada, podria ser el fonament de situacions d'assetjament i/o ciberassetjament.

Cal dir que, ambdues formes de violència s'han de concebre com a fenòmens que, encara que tenen característiques diferencials estan interrelacionats i en nombroses ocasions ocorren de forma simultània.

La Llei 26/2018, de 21 de desembre, té per objecte el reconeixement dels drets de la infància i l'adolescència i el principi de corresponsabilitat de tota la societat, les administracions públiques i les famílies, així com l'establiment del marc normatiu de les polítiques públiques en aquest àmbit i la seua distribució de competències i de mesures de coordinació. En l'article 7 bis. Estableix ajustos per a persones amb discapacitat, indicant. 1. En els processos en els quals participen persones amb discapacitat, es realitzaran les adaptacions i els ajustos que siguin necessaris per a garantir la seua participació en condicions d'igualtat. 2. Les persones amb discapacitat tenen el dret a entendre i ser enteses en qualsevol actuació que haja de dur-se a terme.

El Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià, proposa un marc de gestió de la igualtat i la convivència on es configura l'estratègia preventiva i d'intervenció, en cas de ser necessària, que els centres educatius han de planificar per a que els centres educatius siguin espais protectors, segurs, inclusivament i afectuosos per l'alumnat. El decret estableix el marc de com realitzar els procediments en situacions d'assetjament i ciberassetjament.

L'Ordre ---/2022, de _ de ___, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per la qual es concreta el model de gestió de la igualtat i la convivència en els centres educatius i regula l'estructura comú i general a tots els protocols d'actuació i intervenció davant situacions de violència que perjudiquen greument la convivència.

A partir de l'evolució de les situacions detectades d'assetjament i ciberassetjament, de la normativa publicada respecte a la protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència i l'actualització sobre igualtat i convivència en l'àmbit educatiu, es crea la necessitat d'actualitzar els protocols d'actuació en l'àmbit educatiu en situacions de d'assetjament i ciberassetjament escolar.

1. Objecte

Aquesta resolució té per objecte organitzar el procediment i les mesures de resposta adequades en situacions d'assetjament i ciberassetjament escolar en tots els centres educatius sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments no universitaris en el sistema educatiu valencià.

2. Àmbit d'aplicació

L'àmbit d'aplicació d'aquesta resolució seran tots els centres públics d'ensenyaments no universitaris de la Comunitat Valenciana. Els centres privats concertats s'hi podran acollir.

3. Protocol

ASSETJAMENT ESCOLAR I CIBERASSETJAMENT

1. Detecció i comunicació a l'equip directiu

1.1 Qualsevol membre de la comunitat educativa que tinga coneixement o sospites d'una situació d'assetjament o ciberassetjament a algun alumne o alumna, ho comunicarà de manera immediata a un professor/a del centre o a l'equip directiu. En tot cas, qui reba la informació sempre n'informarà l'equip directiu.

ATENCIÓ

És imprescindible **respectar la confidencialitat i la discreció** en els processos de comunicació. La persona que tinga coneixement d'una possible situació d'assetjament o ciberassetjament haurà de mostrar-se pròxima, validant emocions, sense jutjar ni qüestionar la informació que es comunica. Mostrant suport, comprensió i donant la tranquil·litat que es protegirà la suposada víctima i les persones que comuniquen la situació i s'actuarà de manera immediata.

En el cas que siga la família qui informe de la situació, cal emprar una escolta activa, sense emetre judicis previs i manifestant-li la màxima implicació i compromís en la gestió de la situació.

1.2 L'equip directiu podrà telefonar i rebre assessorament previ a l'aplicació del protocol per part de les unitats especialitzades d'orientació:

Codi	Centre	Correu electrònic	Telèfon
03403046	UEO D'ALACANT	03403046@edu.gva.es	965533665 / 965934780
12400416	UEO DE CASTELLÓ DE LA PLANA	12400416@edu.gva.es	659840016 / 964443405.
46402655	UEO DE VALÈNCIA	46402655@edu.gva.es	680692511 / 682787467/ 961271320

2. Primeres actuacions

Aquestes actuacions es desenvoluparan de manera urgent i simultània:

2.1 La direcció del centre, o persona de l'equip directiu en qui delegue, amb la informació rebuda, organitzarà la protecció de les persones, l'acompanyament de la víctima, i la supervisió i la vigilància d'espais.

2.2 La direcció del centre haurà de constituir l'equip d'intervenció abans de transcorregudes 24 hores des de la comunicació de la situació. L'equip d'intervenció estarà format per almenys una persona de l'equip directiu, el tutor o tutora de l'alumnat implicat i una persona de confiança de l'alumnat víctima, i l'orientador o l'orientadora. Si la direcció del centre ho estima oportú, incorporarà a l'equip a la persona coordinadora d'igualtat i convivència o a qualsevol altra persona que puga facilitar la resolució de la situació.

2.3 La direcció del centre registrarà el cas a PREVI-ITACA (estat previ a la notificació) mentre realitza les investigacions oportunes.

3. Tasques de l'equip d'intervenció

3.1 L'equip d'intervenció acordarà les següents actuacions de recull i anàlisi de tota la informació sobre el cas. Totes les actuacions es desenvoluparan de forma simultània.

- Entrevistes individualitzades amb tot l'alumnat implicat, incloent a les persones espectadores i sempre començant per la suposada víctima. S'evitarà que l'alumnat contacte entre si mentre aquestes entrevistes es porten a terme.
- Entrevistes individualitzades amb les famílies de l'alumnat. Aquestes seran convocades immediatament després d'haver mantingut les entrevistes amb l'alumnat.

ATENCIÓ

En les situacions de ciberassetjament caldrà custodiar les evidències trobades i/o aportades i posar-ho immediatament en coneixement de les famílies implicades.

3.2 Valoració de la situació

a) Si existeix una situació compatible amb les característiques definitòries de l'assetjament escolar i/o ciberassetjament:

- Es desenvoluparà el pla d'intervenció i s'iniciarà l'emplenament de l'**Annex I**.

- Si s'ha constatat qui són les persones autores de la situació d'assetjament i/o ciberassetjament, la direcció de centre obrirà el **procediment ordinari** descrit al Decret 195/2022.

- Una vegada iniciat el procediment i nomenada la **persona instructora**, que en cap cas formarà part de l'equip d'intervenció, la direcció del centre ordenarà el trasllat de tota la informació de què disposa l'equip d'intervenció a la persona instructora.

b) Si no queda suficientment acreditada l'existència d'assetjament escolar i/o ciberassetjament, sinó d'altres situacions que alteren la convivència del centre, d'igual manera es dissenyarà un pla d'intervenció.

3.3 Comunicació a les famílies i/o representants legals

a) L'equip d'intervenció comunicarà el resultat de la valoració a les famílies de l'alumnat implicat, explicarà les actuacions realitzades fins al moment i el pla d'intervenció dissenyat.

b) Verificada la situació d'assetjament i identificades les persones responsables, es comunicarà a les famílies l'inici del procediment ordinari.

ATENCIÓ

Davant indicis d'estar davant d'una **situació d'assetjament per LGTBIfòbia**, caldrà indagar el context familiar a fi de valorar una possible reacció de rebuig davant aquesta realitat. El protocol sempre ha de ser una eina per a millorar la situació de la víctima. La gestió d'una informació errònia o inadequada relacionada amb una qüestió tan sensible com l'orientació sexual, l'expressió de gènere, la identitat de gènere o la intersexualitat pot multiplicar el patiment en comptes d'alleujar-lo. Davant risc de rebuig o falta de suport familiar, cal prioritzar el benestar de la víctima a la informació a la família.

Si l'alumnat implicat presenta **discapacitat o diversitat funcional** es posarà molta cura en el recull de la informació, amb garanties de comprensió de l'alumnat i de les seues famílies.

4. Notificacions

- 4.1 La direcció del centre notificarà el cas a PREVI-ITACA.
- 4.2 La direcció del centre informarà de la situació a la comissió d'igualtat i convivència, guardant la confidencialitat de les persones menors en tot moment.
- 4.3 Si la situació s'agreuja o sobrepassa la capacitat d'actuació del centre, se n'ha d'informar la Inspecció d'Educació perquè, valorada la situació, pugui activar la intervenció de la Unitat Especialitzada d'Orientació.
- 4.4 En el cas que la incidència pugui ser constitutiva de delicte o de falta penal, la direcció del centre ho comunicarà per burofax al Ministeri fiscal utilitzant l'Annex X de l'ordre d'igualtat i convivència.

5. Pla d'intervenció

El pla d'intervenció s'elaborarà seguint les pautes de l'**Annex I** que anirà actualitzant-se durant el procés d'aplicació del protocol. El document estarà a disposició de la direcció del centre i de la Inspecció d'Educació en qualsevol moment.

6. Seguiment

- 6.1 Es duran a terme les actuacions acordades de forma setmanal durant el primer mes, i de forma quinzenal o mensual a partir del segon mes, fins al tancament de la incidència.
- 6.2 En cas de transició d'etapa o canvi de centre educatiu, l'equip directiu vetllarà perquè es faça un traspàs adequat de la informació, amb les degudes mesures de sigil i confidencialitat.

ATENCIÓ

Es prendrà especial atenció en el seguiment del cas al benestar emocional de la víctima, aplicant mesures reparadores i reforçant les mesures protectores.

7. Tancament

La direcció del centre haurà de fer el tancament administratiu de la incidència, signar l'informe (Annex I) i enviar-lo a la Inspecció d'Educació abans que hagen transcorregut 5 dies lectius des del tancament.

En finalitzar el curs, hauran de quedar tancades totes les incidències obertes en el Registre PREVI-ITACA. Malgrat això, en els casos que siga necessari donar continuïtat a la intervenció durant el curs següent, la direcció del centre haurà de tornar a obrir una incidència en el registre durant el mes de setembre indicant que és de continuïtat del curs anterior.

8. Definicions i orientacions d'aplicació

8.1 L'assetjament escolar

Suposa una violació dels drets dels xiquets, xiquetes i adolescents, joves, adults i adultes. És, a més, una forma de discriminació d'uns estudiants cap un altre o altres. Es manifesta mitjançant conductes abusives o maltractament psicològic, verbal, material o físic entre companys i companyes, patit per un alumne o alumna en l'àmbit escolar i/o en un entorn de convivència quotidiana (classes de música, activitats esportives,...); deriva de factors personals (físics, de salut o capacitat, psicològics, d'orientació o d'identitat sexuals, estatus dins dels grups de convivència...) o col·lectius (factors ètnics, grup social, religions) de forma reiterada i al llarg d'un període de temps determinat, o en ocasions sense factors personals o col·lectius evidents o rellevants.

El o la estudiant víctima d'assetjament escolar pot patir malestar psicològic i emocional que es pot manifestar en un retraïment o aïllament social, en l'increment de l'agressivitat, entre altres. Sol anar de la mà d'una sèrie de conseqüències com ara la baixada en el rendiment acadèmic, el deteriorament en les relacions personals, alteracions en els patrons de somni, alimentació, irritabilitat, ansietat, depressió, conducta suïcida etc.

L'assetjament escolar pot adoptar distintes manifestacions: l'exclusió i la marginació social, l'agressió verbal, les vexacions i humiliacions, l'agressió física indirecta, la agressió física directa, la intimidació, les amenaces o el xantatge, entre d'altres. És important valorar el perfil i les respostes de la víctima de l'assetjament perquè es poden presentar diversos perfils: passius, actius o ambivalents.

Cal no perdre de vista l'existència de l'assetjament sentit, situació en la qual no hi ha assetjament explícit (conductes abusives explícites com les descrites anteriorment), però hi ha un malestar psicològic i emocional en la persona. En qualsevol cas el centre ha d'atendre aquesta situació intervenint amb cadascuna de les parts implicades i aplicant el protocol d'assetjament escolar.

Per altra banda, és important assenyalar que les persones agressores també troben un espai segur o se'ls acompanye de forma respectuosa perquè puguen tindre l'oportunitat de reparar la situació ocasionada i obtindre'n un aprenentatge.

8.2 Característiques de l'assetjament escolar

Les característiques suficients i necessàries per verificar que s'està davant d'una situació d'assetjament escolar son les descrites en els punts a), b) i c).

a) Hi ha intencionalitat. S'expressa en una acció agressiva que general en la víctima l'expectativa de ser blanc de futurs atacs.

b) Reiteració. Es repeteix en el temps. L'agressió produïda no és un fet aïllat i la víctima la pateix de forma continuada.

c) Hi ha desequilibri de poder. Es produeix una desigualtat de poder físic, psicològic o social, que genera un desequilibri de forces en les relacions interpersonals, podent generar un patró de “domini-submissió”.

d) Es produeix indefensió i personalització: l'objectiu del maltractament sol ser un únic alumne o alumna, que és col·locat d'esta manera en una situació d'indefensió.

e) Ben sovint pot tindre un component col·lectiu o grupal. Normalment no hi ha un sol agressor o agressora, sinó diversos.

f) Normalment apareixen observadors passius. Les situacions d'assetjament usualment són conegudes per terceres persones que no contribueixen prou perquè cesse l'agressió.

g) L'assetjament escolar pot ocórrer fora dels àmbits de supervisió adulta (espais físics on no hi ha presència adulta) o, encara que hi haja, mitjançant codis de relació i comunicació propis del grup de convivència i aliens a les persones adultes. Les persones adultes responsables tenen l'obligació de vigilar ambdós plànols de relació per identificar prematurament qualsevol situació susceptible d'assetjament escolar..

h) Impossibilitat de la víctima per a eixir pels seus propis mitjans d'aquesta situació.

Totes aquelles situacions de violència que no compleixen amb els punts a), b) i c), seran ateses aplicant les mesures d'abordatge educatiu que el centre tinga establertes en el seu pla d'igualtat i convivència, normes d'organització i funcionament o en el reglament de règim intern.

8.3 El ciberassetjament

Dins dels diferents tipus d'assetjament i les seues manifestacions, trobem un tipus d'assetjament que utilitza mitjans digitals i rep el nom de ciberassetjament. És un tipus d'assetjament que es produeix entre xiquetes, xiquets i adolescents i en el què s'utilitzen mitjans digitals per fer mal a la víctima de forma repetida en el temps.

Cada situació és diferent i també ho són les vivències de cada menor. Encara així, és habitual que aquests casos generen seqüeles psicològiques greus, danyant l'autoestima de les víctimes i la seua capacitat de relacionar-se amb els demés, fins i tot en algunes ocasions poden conduir cap a una depressió o cap a ideacions suïcides.

Per tant, el ciberassetjament és un fenomen de gran rellevància que, per la dificultat que presenta per a ser previngut i tractat, per la seua prevalença i per la gravetat de les seues conseqüències fa necessari un abordatge sistemàtic, sistèmic i preventiu en el seu tractament.

8.4 Característiques del ciberassetjament

Les característiques suficients i necessàries per verificar que s'està davant d'una situació de ciberassetjament són les descrites en els punts a), b) i c).

- a. Amb mitjans digitals: utilitzen com a ferramenta els mòbils, les xarxes socials, fotos, vídeos, jocs on line, correu electrònic, fòrums i qualsevol altra aplicació mòbil o servei d'internet.
- b. Agressió repetida i duradora en el temps. El dany es produeix habitualment, podent arribar a ser quotidià i rutinari. No es tracta d'incidents aïllats, baralles ni discussions puntuals. Cal tindre en compte que quan es fa en un entorn públic, cada vegada que es visualitza, comparteix, comenta, destaca o viralitza, és una repetició del dany produït.
- c. Dany intencional: el ciberassetjament pot prendre moltes formes com burles, humiliacions, insults, difusió d'imatges, rumors, vídeos, *stickers*, *memes*, etc., fer-se passar per la víctima per ridiculitzar-la, tancar els seus comptes amb falses denúncies en les xarxes socials, pressió a les seues companyes i companys per aïllar-lo o aïllar-la, etc., amb la intenció de fer-li mal psicològica, emocional i socialment.
- d. S'exerceix per part d'un alumne o alumna o grup d'alumnat cap a altre alumne o alumna, podent adoptar un rol de superioritat (o major estatus social) sobre la persona receptora.
- d. Sol haver-hi contacte o relació prèvia en el món físic.
- e. Pot estar lligat o no a situacions d'assetjament en la vida real.
- f. Violència invasiva, facilitada per la connexió permanent (critades, correus electrònics, missatges privats, comentaris en xarxes socials, etc.).
- g. Invisibilitat dels autors o autores del ciberassetjament.
- h. L'autor o autora pot accedir a la persona receptora del ciberassetjament 24h/dia, 7 dies per setmana.
- i. Fort sentiment d'indefensió de les persones receptores per l'impacte emocional d'estar sotmesa 24h/dia 7 dies per setmana.
- j. Potencial viralitat quan es produeix mitjançant xarxes socials. Extensió ràpida del missatge, amb gran capacitat d'audiència en molt poc de temps.
- k. Falsa sensació d'impunitat de l'autor o l'autora, amagat/da darrere d'una pantalla i creient que en Internet, ningú el descobrirà.

8.5 Conseqüències de l'assetjament i el ciberassetjament escolar

L'assetjament i el ciberassetjament escolar afecten a tota la comunitat educativa. Te conseqüències en el benestar, desenvolupament i exercici de drets de totes les parts implicades.

- Sobre la persona receptora víctima: sobre la seua salut física (trastorns de somni o alimentació, problemes digestius, cefalees, fatiga, esgotament...); sobre la seua salut psicològica (inestabilitat nerviosa, baixa autoestima, por, soledat, inseguretat, tendències autolesives...), sobre el seu dret a la educació (desmotivació, falta de rendiment, absentisme o abandonament escolar...)

- Sobre la persona autora: confusió dels valors ètics i democràtics, dificultats per a seguir les normes i acceptar l'autoritat, problemes de disciplina...
- Sobre les persones observadores: poden acostumar-se a la presència de l'assetjament i la violència com un fet quotidià i una forma acceptable de relació; o desenvolupar dessensibilització i apatia davant el patiment dels altres.
- Sobre la comunitat educativa: reducció de la qualitat del clima escolar, impacte en el desenvolupament d'una convivència positiva al centre, assumptió d'actituds passives front la desigualtat i la injustícia, valoració de l'agressivitat i la violència com a forma d'èxit social, pèrdua de valors democràtics d'igualtat, tolerància i respecte.

8.6 Orientacions

- Cal establir de canals de comunicació tant anònims (per exemple, una bústia) com directes (per exemple, persones de referència dins de l'equip docent o un correu corporatiu específic on comunicar la situació detectada) que siguen coneguts per tot l'alumnat i les famílies. Així mateix, cal planificar campanyes periòdiques per a donar a conèixer aquests canals a tota la comunitat educativa així com facilitar la participació de l'alumnat en el disseny dels mateixos.
- Durant l'aplicació d'aquestes actuacions cal posar molta cura en la guarda de la informació i la confidencialitat especialment en el moment d'informació a l'equip directiu com en la constitució de l'equip d'intervenció.
- Durant l'aplicació d'aquestes actuacions cal posar molta atenció en mantindre una comunicació positiva amb les famílies. Per una banda, consensuar amb els temps i els espais per a poder intercanviar informació i redirigir o actualitzar les actuacions. Comptar amb elles com a part activa en la intervenció millorarà el pronòstic. Per altra banda, cuidar el llenguatge en la comunicació perquè es senten compreses i guiades. És important mantindre una actitud d'escolta activa i de validació de les emocions acompanyant el malestar psicològic i emocional de totes les persones implicades més enllà del "diagnòstic" de la situació.
- És important que hi haja una persona en el centre que s'haja format en assetjament i ciberassetjament.
- Es recomana que qui participe en l'aplicació dels protocols d'assetjament escolar tinga formació específica sobre el tema de gènere en centres educatius per a una millor capacitat de resposta. Així mateix, s'aconsella la revisió de les especificacions de la web CECE davant de situacions [Orientacions per a l'assetjament LGTBIfòbic](#) així com del glossari de termes del protocol d'acompanyament a la identitat detecció
- Cal estar informats de les especificitats d'aplicació d'aquest protocol quan l'alumnat presenta discapacitat o diversitat funcional, es recomanable conèixer els materials

específics que existeixen a la pàgina web [Orientacions en situacions d'assetjament per discapacitat o diversitat funcional](#)

- És necessari que el centre compte amb campanyes de sensibilització i tallers d'informació sobre ciberseguretat i bon tracte en tots els nivells.
- Es recomana la guia "[El món ciber i jo](#)" per educar a la comunitat en els passos que ha de seguir per a poder reportar un problema ciber, per la seua protecció i la dels altres.
- S'aconsella el recurs de [REICO](#) "[Cibertutories](#)" com a mètode per a previndre, reduir, educar i atacar el ciberassetjament en els centres educatius.
- S'aconsella el recursos preventius de [REICO](#) com a mètode per a previndre, reduir, educar i atacar l'assetjament en els centres educatius.
- Se suggereix informar i orientar a les famílies del centre sobre l'assetjament i el ciberassetjament. Fomentar les relacions positives en internet des de casa i desmitificar faules, és important per a la bona convivència.

9. Annexos

Annex I. Informe sobre la situació d'assetjament o ciberassetjament escolar

PROPOSTA DE RESOLUCIÓ de la directora general d'Inclusió Educativa, per la qual es dicten instruccions sobre el model d'actuació en situacions de violència de gènere

Introducció

La Llei Orgànica 1/2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere tipifica aquest il·lícit penal com qualsevol manifestació de desigualtat i/o establiment de relacions de poder que estableixen els homes sobre les dones, quan han establert amb elles relacions afectives, amb o sense convivència. Posteriors desenvolupaments normatius estenen la condició de víctima també als fills o filles de les dones que es troben en aquestes situacions rebent, per tant, les pertinents mesures de protecció.

Amb la Llei Orgànica 3/2007, per a la igualtat efectiva de dones i homes, s'aprofundeix en els principis d'igualtat de tracte i oportunitats, eliminant i corregint elements estructurals que es tradueixen en desigualtats discriminatòries *de facto*, més enllà de les formalitats aparentment igualitàries de normes i disposicions.

La Llei Orgànica 10/2022, de garantia integral de la llibertat sexual, reforça i amplia les anteriors, recollint nombroses formes de violències sexuals basades en una estratificació dels subjectes polítics home-dona, atenent també a la interseccionalitat que es troba en els processos d'opressió estructurals.

En la Llei Orgànica 8/2021 i el Decret 195/2022 s'estableixen els principis del sistema educatiu, que s'ha de regir pel respecte mutu de tots els membres de la comunitat educativa i ha de fomentar una educació accessible, igualitària, inclusiva i de qualitat, que permeta el desenvolupament ple de la infància i l'adolescència i la seua participació en una escola segura i lliure de violència, en la qual es garanteix el respecte, la igualtat i la promoció de tots els seus drets fonamentals i llibertats públiques, emprant mètodes pacífics de comunicació, negociació i resolució de conflictes.

El Decret 195/2022, de 11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià, proposa un marc de gestió de la igualtat i la convivència on es configura l'estratègia preventiva i d'intervenció, en cas de ser necessària, que els centres educatius han de planificar per a que els centres educatius siguin espais protectors, segurs, inclusius i afectuosos per l'alumnat. El decret estableix el marc sobre el qual s'han de realitzar els procediments en casos de violència de gènere.

Aquest model d'igualtat i convivència, basat en valors tals com el posicionament obert contra la violència i, en especial, la violència de gènere, així com el rebuig a qualsevol forma d'assetjament o ciberassetjament, amb independència de les causes que el puguen originar, facilita la creació, i la protecció, en entorns on la convivència es gestiona

en positiu, des de la perspectiva dels drets humans i de l'educació socioemocional, i on es protegeixen els drets de totes i tots.

Per tal de aconseguir això, els principis i els valors recollits als articles 7 i 8, respectivament, en el Decret 195/2022, són les senyes d'identitat que orienten l'acció i el punt de partida necessari i indispensable a l'hora de planificar l'acció i desplegar les mesures que configuren aquesta estratègia preventiva en cadascú dels centres, la qual ha d'estar basada en:

- La protecció dels drets de tots els membres de la comunitat educativa, especialment els de persones menors d'edat i adolescents, el respecte a la diversitat, pels drets humans, a la diversitat d'identitats i d'expressió de gènere i a la diversitat cultural, ètnica i religiosa, amb la promoció del bon tracte i pràctiques de justícia social i de restauració del dany.

- La igualtat entre dones i homes, la prevenció de la violència de gènere, de les violències sexuals i d'altres violències masclistes amb el desenvolupament d'accions d'impuls de masculinitats igualitàries.

- La corresponsabilitat de tots els membres de la comunitat educativa i del seu entorn amb la promoció d'espais per a la participació i la reflexió dialògica en prendre decisions.

L'Ordre ---/2022, de ___ de ___, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per la qual es concreta el model de gestió de la igualtat i la convivència en els centres educatius i regula l'estructura comú i general a tots els protocols d'actuació i intervenció davant situacions de violència que perjudiquen greument la convivència.

1. Objecte

Aquesta resolució té per objecte organitzar el procediment i les mesures de resposta en situacions de violència de gènere en tots els centres educatius sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments no universitaris en el sistema educatiu valencià.

2. Àmbit d'aplicació

L'àmbit d'aplicació d'aquesta resolució seran tots els centres públics d'ensenyaments no universitaris de la Comunitat Valenciana. Els centres privats concertats s'hi podran acollir.

3. Protocol

PROTOCOL VIOLÈNCIA DE GÈNERE

1. Detecció i comunicació a l'equip directiu

Qualsevol membre de la comunitat educativa que tinga coneixement o sospites d'una situació de violència de gènere, ho comunicarà de manera immediata a un professor/a del centre o a l'equip directiu. En tot cas, qui reba la informació sempre n'informarà l'equip directiu.

1.2 L'equip directiu podrà telefonar i rebre assessorament previ a l'aplicació del protocol per part de les unitats especialitzades d'orientació:

Codi	Centre	Correu electrònic	Telèfon
03403046	UEO D'ALACANT	03403046@edu.gva.es	Coordinació 965533665
12400416	UEO DE CASTELLÓ DE LA PLANA	12400416@edu.gva.es	Coordinació 659840016
46402655	UEO DE VALÈNCIA	46402655@edu.gva.es	Igualtat i diversitat: 682.787.467 Treball social: 609.864.065

La violència de gènere pot ser violència física, psicològica, econòmica, sexual i/o amb abusos sexuals. Aquesta violència de gènere s'entén en dos supòsits:

- Quan és patida per una adolescent que es troba en una relació de parella.
- Quan és patida pels fills i filles d'una mare que pateix violència per part de la parella o ex-parella, la qual, en molts casos, és el progenitor de les persones menors.

2. Primeres actuacions

2.1 Anàlisi i valoració inicial de la situació

La direcció del centre establirà si s'ha de fer una ACTUACIÓ URGENT o ORDINÀRIA. Els casos d'ACTUACIÓ URGENT són aquells en els quals hi ha ferides lleus o greus, existeix risc vital per a la persona o no és segur que aquesta torne al domicili. En aquests casos, s'iniciaran les actuacions des de l'apartat 2.2. En els casos d'actuació ORDINÀRIA, se seguiran la totalitat de passos continguts en aquest protocol, a partir de l'apartat 2.3.

2.2 Atenció d'urgència

En els supòsits de perill greu i imminent, la direcció del centre, o persona de l'equip directiu en qui delegue, **cal telefonar al 112**:

- Si cal, es traslladarà la persona agredida al centre de salut o hospital de referència.
- Si es requereix la intervenció dels cossos i forces de seguretat: 112 (genèric), Policia nacional (091), Guàrdia civil (062) o Policia local (092) o telèfon específic de la policia local del municipi en cas de no tindre connectada la centraleta al 092.
- Si es requereix, es demanarà la intervenció de l'equip d'atenció primària de serveis socials.

2.3 Assessorament especialitzat

Si la direcció té dubte en la valoració del risc, podrà sol·licitar assessorament de la [Unitat Especialitzada d'Orientació](#) (UEO), a través del personal treballador social o de les tècniques de les unitats.

L'equip directiu podrà també telefonar per a rebre assessorament al [Servei 016 \(telèfon i Whatsapp\)](#), CENTRE DONA 24 H (900 58 08 88), a l'OFICINA D'ATENCIÓ A LES VÍCTIMES DEL DELICTE (900 50 55 50).

2.4 Comunicació a la família

En els casos en què l'adolescent estiga en una relació de parella amb violència de gènere, si la víctima no és major d'edat ni està emancipada, i després d'haver descartat qualsevol tipus de risc al si familiar, s'informarà telefònicament la família de les primeres actuacions dutes a terme. Si la víctima és major d'edat o menor emancipada, serà ella qui decidisca si es fa comunicació a la família o a qui s'ha d'informar de la situació.

2.5. Mesures de protecció inicials

L'equip directiu, o la persona o persones en qui es delegue, realitzaran les mesures de protecció necessàries amb la víctima. Aquestes consistiran a prestar suport emocional i transmetre seguretat, afecte i confiança, a més de garantir la seua protecció amb les actuacions requerides per a cada cas: acompanyar la víctima al centre educatiu fins que arriben els estaments públics corresponents; esperar fins que vinga algun familiar a emportar-se-la; acompanyar-la a posar una denúncia, etc.

2.6. Constitució de l'equip d'intervenció

La direcció del centre haurà de constituir l'equip d'intervenció abans de transcorregudes 24 hores des de la comunicació de la situació, que estarà format per, almenys, una persona de l'equip directiu, el tutor o tutora de l'alumnat implicat, l'orientador o l'orientadora i la persona coordinadora d'igualtat i convivència, si s'estima oportú. Es podrà incloure a aquest equip qualsevol altra persona del centre de confiança de l'alumnat.

3. Tasques de l'equip d'intervenció

3.1 Anàlisi i recollida d'informació

Per a la recollida i posterior valoració de la informació, és important conèixer els [INDICADORS](#)¹ d'una situació de violència de gènere, i seguir una sèrie de pautes (veure documents d'entrevistes).

¹ Indicadors de violència de gènere. Ministeri d'Igualtat.

Pel que fa a la víctima, en la violència entre adolescents tindrem en compte si aquesta **RECONeix LA VIOLÈNCIA** i si **COMPTA O NO AMB EL SUPORT FAMILIAR**.

Pel que fa al presumpte agressor adolescent (si aquest és alumne del centre), el treball educatiu es veurà condicionat pel reconeixement de la conducta violenta i pel seu compromís, així com el de la seua família, per a revertir-la. Si es constata que la situació és constitutiva de violència de gènere, s'iniciarà el procediment ordinari establert article 20 del Decret 195/2022.

En els casos de violència en relacions familiars, caldrà tindre en compte quina és la situació: si la mare víctima reconeix la situació de violència, si hi ha mesures judicials establertes (per exemple, una ordre d'allunyament); quin és el règim de custòdia en cas de separació; quina és la relació del progenitor amb el o la menor i/o amb la mare, etc.

3.2 Entrevistes

Amb les entrevistes, és important no revictimitzar i garantir que la persona només tinga una persona interlocutora, per exemple el tutor o tutora emocional, la persona de confiança de la menor, o qui es determine de l'equip d'intervenció. Aquest procés podrà anar acompanyat de les TS de la UEO o de les persones especialistes de la UEO. Atenent als dos supòsits inicials, violència de gènere directa o vicaria, s'aporte diferents pautes d'entrevista:

a) Quan la violència és directa:

3.2.1 Entrevista amb l'alumna víctima en context de violència entre iguals

Fonamentalment, les pautes per a l'entrevista amb la víctima són les que hem comentat més amunt i que es podrien resumir en una escolta activa, empàtica i sense judici ni qüestionament. Afegirem també la conveniència de no insistir perquè talle la relació ni pressionar perquè denuncie fins que no estiga preparada, a més d'animar a parlar amb la família o amb persones properes i buscar ajuda quan la necessite.

Annex I. Pautes d'entrevista amb l'alumna víctima, en context de violència entre iguals

3.2.2 Entrevista amb la família de l'alumna víctima en context de violència entre iguals

A les pautes esmentades, afegirem la conveniència de no pressionar la filla perquè talle la relació o perquè denuncie, fins que no se senta preparada. També posarem èmfasi en la importància de l'acompanyament a la filla, a través de la creació d'espais de comunicació a casa perquè la jove es puga expressar amb llibertat i sense judici. A més, transmetrem la conveniència de demanar ajuda als serveis especialitzats i associacions de suport en violència de gènere.

Annex II. Pautes d'entrevista amb la família de l'alumna víctima menor, en context de violència entre iguals

3.2.3 Entrevista amb l'alumne presumpte victimari en context de violència entre iguals

Ací tindrem també en compte la importància d'acostar-nos a l'alumne amb una mirada positiva i de confiança en les seues possibilitats d'aprenentatge per a tindre relacions saludables lliures de violència, tot i distingint la persona –valuable i fal·lible– dels seus actes.

Annex III Pautes d'entrevista amb l'alumne presumpte agressor en context de violència entre iguals

3.2.4 Entrevista amb la família del presumpte victimari en context de violència entre iguals

A més de l'anterior, ressaltar la importància de traslladar una mirada positiva i de confiança en les possibilitats d'aprenentatge del seu fill, de cara a poder gaudir de relacions saludables i no violentes, tot i deixant clar que no estem emetent cap judici o valoració de la persona, sinó procurant pel benestar de les persones implicades.

Annex IV. Pautes d'entrevista amb la família del presumpte victimari, en context de violència entre iguals

b) Quan la violència es produeix en l'àmbit familiar:

3.2.5 Entrevista amb l'alumne/a en context de violència de gènere en l'entorn familiar

Els fills i filles de les dones que pateixen maltractament per part de la parella o exparella són també víctimes, encara que generalment invisibles, amb independència de si presenciem o no els episodis de violència o la pateixen en pròpia carn. L'exposició a la violència és un tipus de maltractament infantil amb greus conseqüències per al seu desenvolupament. L'impacte de l'exposició a la violència es manifesta en: dificultats de socialització, problemes en l'aprenentatge, problemes de salut, dificultats en la regulació emocional i conductual, etc. Cal tindre en compte, doncs, una sèrie d'INDICADORS per a fer la detecció i un acompanyament adequat.

Annex V. Pautes d'entrevista amb l'alumnat en entorn familiar amb violència de gènere

3.2.6 Entrevista amb la mare que pateix violència de gènere

Tot i que l'acompanyament específic haurà de vindre dels Serveis Socials, de l'OAVD, de Dona 24 h i de la UEO, en l'entrevista o entrevistes amb la mare, i de cara al millor

acompanyament dels o de les menors, és important transmetre suport i confiança i escoltar de manera empàtica, sense judici o crítica. Aquest suport és fonamental perquè no se les revictimitze i culpabilitze de la situació familiar, ja que, sovint, la violència de gènere fa minvar la seua capacitat per a cuidar i protegir els fills i filles i es pot caure en la temptació de fer-les sentir culpables d'aquesta possible desatenció.

El propòsit de l'entrevista és, fonamentalment, conèixer la informació pertinent i necessària per a realitzar un bon acompanyament acadèmic, emocional i social dels i de les menors, i no aprofundir o valorar aspectes personals de la relació de violència, qüestió que és competència dels organismes especialitzats. En aquest sentit, és important vincular la mare amb la xarxa d'atenció especialitzada i, si ja ho està, coordinar-nos-hi de la manera més eficaç.

Annex VI. Pautes per a l'entrevista amb la mare que pateix violència de gènere

3.2.7 Entrevista amb el pare que presumptament exerceix violència de gènere

Tot i que l'acompanyament específic haurà de vindre dels serveis socials, és important transmetre suport i confiança i escoltar de manera empàtica, evitant la confrontació. Cal tindre en compte que el propòsit de l'entrevista no és aprofundir o valorar aspectes personals de la relació de violència, qüestió que és competència d'altres organismes especialitzats, sinó posar en evidència els indicadors que estem observant en l'alumne/a i conèixer la informació pertinent i necessària per a realitzar un bon acompanyament acadèmic, emocional i social dels i de les menors, a més de fer entendre que les discussions o desavinences que poguera haver al si familiar afecten negativament en els fills i filles, encara que aquests no les patisquen directament, sinó a través del malestar de les persones adultes.

Annex VII. Pautes per a l'entrevista amb el pare que presumptament exerceix violència de gènere

4. Notificacions

4.1 Full de notificació

Si existeix situació de necessitat de protecció de la persona menor i/o es desitja el suport i la coordinació amb l'equip els d'atenció primària serveis socials, s'enviarà el Full de notificació per a l'atenció socioeducativa infantil i protecció de l'alumnat menor d'edat, el qual permetrà establir la coordinació interadministrativa necessària per a la protecció de la víctima o víctimes directes o indirectes (fills i filles de víctimes de violència de gènere) ([Ordre 5/2021](#)).

4.2 Comunicació a fiscalia

En el cas que la incidència pugua ser constitutiva de delicte o de falta penal, la direcció del centre ho comunicarà per burofax al Ministeri fiscal utilitzant l'annex VII d'aquesta

ordre. La comunicació, que no suposa una denúncia en si mateixa sinó una informació a l'ens competent, s'adreçarà a la sala de la Fiscalia que corresponga: a) si els agressors i les víctimes són menors, a la Fiscalia de Menors; b) si els agressors són majors d'edat i la víctima menor d'edat, a la Fiscalia de Violència de Gènere, i c) si els agressors i les víctimes són majors d'edat, a la Fiscalia de Violència de Gènere.

[Oficines d'Assistència a Víctimes del Delicte \(OAVD\): 900 50 55 50](#)

4.3 Comunicació al registre PREVI-ITACA

La direcció del centre realitzarà la comunicació, segons el procediment corresponent de l'ordre d'igualtat i convivència, a la Inspecció Educativa mitjançant el PREVI, i podrà sol·licitar l'assessorament o intervenció de la Unitat Especialitzada d'Orientació (UEO), tant de la UEO d'Igualtat i Diversitat, de la UEO de Convivència i Conducta, o de les persones de l'àmbit socioeducatiu (treballadores i educadores socials) de la UEO. En última instància, serà la Inspecció Educativa qui decidirà sobre la necessitat i el tipus d'intervenció.

En la notificació al PREVI, ha de constar no només allò que passa dins del centre educatiu, sinó també allò que ocorrega en l'entorn, mitjançant la via corresponent, la qual pot portar a l'actuació de la Delegació/Subdelegació de Govern i de les forces i cossos de seguretat de l'Estat.

4.4 Comunicació a la família

Es comunicarà a la família de totes les persones implicades, sempre que la família no siga part de la situació, el pla d'actuació. En aquests casos, tenint en compte sempre l'interés superior de la persona menor, es comunicarà en primer lloc a les institucions pertinents (fiscalia, cossos de seguretat, serveis socials...).

4.5 Comunicació a la comissió de convivència

La direcció del centre informarà la Comissió de convivència de la incidència en termes generals, sempre mantenint la confidencialitat.

Informació de les mesures i accions adoptades a la família o representants legals

La direcció informarà i es coordinarà amb les famílies per a l'aplicació de les mesures i accions adoptades. Segons la gravetat del cas, la direcció del centre comunicarà a la família la conveniència de denunciar la violència a les forces de seguretat, tant si és patida per la mare com per la filla. Amb independència que la família o la menor interposen denúncia, el centre té l'obligació de comunicar al Ministeri Fiscal la situació mitjançant el **Full de notificació a Fiscalia (Annex VII)**.

5. Pla d'intervenció

Les mesures d'abordatge educatiu inclouen tots els agents implicats: possible agressor, víctima, espectadors/es, famílies..., així com altres membres de la comunitat educativa que es consideren pertinents.

5.1 Mesures de protecció

Es posaran en marxa mesures específiques per a treballar amb el presumpte agressor, les quals es podrien incloure en el procediment conciliat del procediment ordinari, establert en el Decret 195/2022, article 26, si és pertinent (treballs a la comunitat, mecanismes facilitadors de la reflexió i la reparació, assistència a recursos especialitzats en violència de gènere, etc.), així com la derivació a organismes socials que treballen aquest tema, independentment de les mesures educatives correctives i protectores establertes per a protecció de la víctima.

Si es produeix denúncia, el centre educatiu procedirà d'acord amb les mesures cautelars que haja determinat la justícia per tal de protegir la víctima. Amb denúncia o sense, el centre podrà prendre les mesures administratives que considere necessàries per a la protecció de les víctimes, juntament amb aquelles mesures educatives que s'estimen convenientes, tenint en compte les Mesures per al foment de la igualtat i la convivència i les Normes d'Organització i Funcionament (NOF).

Cal recordar que, per a acreditar la condició de víctima de violència de gènere i prendre les mesures protectores necessàries, no cal una denúncia o una sentència condemnatòria. Amb l'informe acreditatiu d'algun professional del sistema públic (departament d'Orientació del centre, USMIA, Serveis Socials...), els centres educatius poden posar en marxa mesures de protecció per a les víctimes de violència de gènere, per exemple, la separació de classe o de centre, o bé la privació del dret d'assistència al presumpte victimari quan aquest va al mateix centre educatiu, vinculat al procediment ordinari.

Per al treball amb l'entorn, se seguiran les mesures de prevenció esmentades en el punt anterior d'aquest protocol.

5.2 Coordinació amb altres institucions

El centre sol·licitarà, si cal, mesures de suport a institucions i associacions, així com programes especialitzats de suport a les víctimes de violència de gènere, de reeducació de conductes violentes, de reflexió sobre la masculinitat tòxica, etc., si existeixen a la localitat. Veure Annex VIII

L'equip d'intervenció es coordinarà amb les institucions que siguen necessàries: EEIA, USMIA, centre de salut, centres d'acollida, etc.

6. Seguiment

La Inspecció d'Educació i la UEO, juntament amb l'equip d'atenció primària dels serveis socials, col·laboraran amb la direcció del centre en el seguiment del cas.

7. Tancament

En finalitzar el curs, hauran de quedar tancades totes les incidències obertes en el registre PREVI-ITACA. Malgrat això, en els casos que siga necessari donar continuïtat a la intervenció durant el curs següent, la direcció del centre haurà de tornar a obrir una incidència en el registre durant el mes de setembre indicant que és de continuïtat del curs anterior. Per a poder donar per finalitzat el cas, es valorarà la percepció subjectiva de la víctima, és a dir, l'aplicació del protocol continuarà en el curs següent fins que la persona que ha patit aquest tipus de violència se senta plenament restituïda i/o segura. D'altra banda, s'hauria de tindre en compte en aquest moment quin treball educatiu s'ha pogut desenvolupar amb els agressors i mantindre per a ells els suports que necessiten, per a donar-los l'oportunitat d'adquirir estratègies de relació vàlides i fomentar habilitats de bons tractes.

8. Definicions i orientacions d'aplicació

Assetjament sexual: comportament verbal, no verbal o físic, d'índole sexual, no desitjat, amb el propòsit d'atemptar contra la dignitat de la persona en una situació intimidatòria, humiliant o ofensiva. L'assetjament sexual es pot aplicar a ambdós sexes, però la principal víctima acostuma ser la dona per la seua situació de subordinació a l'home en àmbits com el laboral.

ASI: Acrònim per a referir-se als abusos sexuals en la infància. S'abordaran dins del protocol de maltractament.

Coeducació: és educar a l'alumnat de diversos sexes com a éssers humans equivalents. Coeducar no és fer una educació mixta que consisteix a reunir xics i xiques en un mateix grup sinó fer una reflexió conscient dels models i possibilitats que s'ofereixen.

Consentiment: es refereix a l'expressió clara de la voluntat d'una persona. La Llei Orgànica de garantia integral de la llibertat sexual (LO 10/2022) situa el consentiment en el centre dels delictes d'assetjament i agressió sexual o violació. Allò determinant és saber si s'ha donat un consentiment afirmatiu per part de la víctima i no si s'ha negat o si s'ha resistit.

Discriminació de gènere: tracte desigual que pateixen les dones i que les impedeix avançar, sobre tot en l'àmbit públic, donat que la societat patriarcal considera que el seu àmbit propi és el privat i domèstic.

Discriminació directa: segons l'article 6.1 de la Llei orgànica d'igualtat (LO 3/2007), es considera discriminació directa per raó de sexe la situació en què es troba una persona que siga, haja sigut o poguera ser tractada, en atenció al seu sexe, de manera menys favorable que altra en situació comparable.

Discriminació indirecta: segons l'article 6.2 de la LO 3/2007, es considera discriminació indirecta per raó de sexe la situació en què una disposició, criteri o pràctica, aparentment neutres, posa a persones d'un sexe en desavantatge particular respecte a persones d'un altre sexe, a no ser que aquesta disposició, criteri o pràctica puguen justificar-se objectivament en atenció a una finalitat legítima i que els mitjans per aconseguir aquesta finalitat siguen necessaris i adequats.

Equitat: igualtat amb justícia. És la igualtat que té en compte les diferències i treballa per oferir oportunitats a totes les persones que puguen desenvolupar les seues capacitats i cobrir les seues necessitats.

Estereotips (sexuals o de gènere): construccions socials basades en les creences sobre les característiques de cada grup sexual. Són construccions culturals i consoliden els rols assignats per raó de sexe i assignen a cadascun dels sexes distints papers, comportaments i actituds.

Feminisme: moviment social, polític, històric i cultural impulsat per les dones, que defensa la igualtat de drets, de tracte i d'oportunitats entre homes i dones.

Gènere: construcció cultural que assigna a les persones determinats rols, funcions, ocupacions, expectatives, comportaments i valors per haver nascut femelles o mascles.

Igualtat: és el reconeixement de drets equivalents entre les persones. La igualtat de gènere valora i potencia per igual les distintes aspiracions i necessitats de dones i homes. La igualtat d'oportunitats tracta de corregir les desigualtats estructurals amb les que s'han construït històricament les relacions entre els sexes.

Masclisme: actitud i mentalitat patriarcal que defensa la inferioritat de les dones front als homes i, en conseqüència, el domini dels homes sobre les dones.

Masculinitat igualitària: model de masculinitat que trenca amb el model de masculinitat tradicional o hegemònica, forjada des d'una estructura patriarcal opressora, homòfoba, misògina i violenta. En aquest model, els homes no associen la seua virilitat a la dominació de les dones. La masculinitat igualitària ofereix una mirada crítica a la construcció de la identitat masculina i els seus privilegis, prenent com a punt de partida el coneixement teòric feminista.

Patriarcat: tipus d'organització en què el sistema de dominació és exercit per l'home cap de família, estenent-se aquest poder als parents homes del mateix llinatge. És característica de la societat patriarcal la classificació i ordenació del món de forma sexista i discriminatòria per a les dones.

Perspectiva de gènere: enfocament que considera les diferències entre dones i homes en qualsevol camp o àmbit d'estudi. Com a categoria d'anàlisi fa visible el sistema sexe-gènere.

Sexe (DNV): Condició orgànica, masculina o femenina, dels animals i les plantes.

Sistema sexe-gènere: sistema que analitza les diferències biològiques dona-home com a construcció socio-cultural. El va encunyar Gayle Rubin en 1975, en parlar d'una

economia política del sexe. Aquest concepte assenyala que la desigualtat històrica i estructural entre homes i dones està assentada en un conjunt d'estructures socio-econòmiques i polítiques que perpetuen els estereotips de gènere.

Socialització de gènere: procés pel qual s'interioritzen valors, actituds i comportaments diferents per a homes i dones, segons la cultura a la qual pertanyen.

Víctima de violència de gènere: és la dona que pateix violència física o psicològica (incloses les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de llibertat) de part de qui està o ha estat lligat a ella per relacions d'afectivitat, tot i no haver conviscut, i amb independència del seu estat civil. També tenen la condició de víctima de violència de gènere els seus fills o filles menors, i els menors subjectes a la seua guarda i custòdia.

Violència de gènere: tot acte de violència física i psicològica, incloses les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de llibertat. També inclou la violència que, amb l'objectiu de causar perjudici o dany a les dones, s'exercisca sobre els seus familiars o afins menors d'edat, per part de l'agressor. (article 1, LO 1/2004).

Violència de segon ordre: fa referència a la violència física o psicològica, a les amenaces i humiliacions exercides contra les persones que ajuden a les víctimes de la violència de gènere. La seua finalitat és impedir la protecció i suport a les dones o xiquetes maltractades (Elaborada a partir de: <https://observatoriovioencia.org/proteccion-frente-a-la-violencia-de-genero-de-segundo-orden/>).

Violència vicària: és una forma de violència masculista. Les filles i fills de dones víctimes de violència de gènere, així com menors subjectes a la seua tutela, guarda i custòdia, són víctimes directes d'aquesta. A més, en ocasions, són les persones menors les que reben la violència amb l'objectiu de danyar a la mare (Delegació de govern per a la violència de gènere:

<https://violenciagenero.igualdad.gob.es/otrasFormas/violenciaVicaria/home.htm>)

9. Annexos

Annex I. Pautes d'entrevista amb la víctima menor, en context de violència entre iguals

1.0. Indicadors

- La parella qüestiona les seues amistats, la família...
- La parella opina i controla l'estètica, la roba que porta...
- Justifica o minimitza el control i les mostres de gelosia de la parella
- Presenta baixa autoestima i agraeix que ell l'estime
- No té espai personal propi: informa la parella d'on està o del que fa, no fa res sense ell...

- Té dificultats per a ser ella mateixa i mostra un comportament diferent quan està la parella
- Ha abandonat activitats extraescolars que li agradaven
- Calma la parella quan s'enfada, el justifica, es fa responsable dels cabrejos o pèrdues de control d'ell
- Pensa que ell no podria viure sense ella
- Justifica que en la parella siga normal patir o cedir a les peticions o pressions
- Té dubtes sobre compartir les seues opinions per por que la parella s'enfade.
- Reconeix haver patit agressions puntuals (empentes, colps...)
- Manifesta sentir-se pressionada per a mantenir relacions sexuals
- Presenta un baix rendiment escolar, dificultats per a concentrar-se...
- Mostra alteracions en l'alimentació, en la son...

1.1 Aspectes importants en l'entrevista

Per a la realització de l'entrevista cal crear un espai de confiança i cura que podem aconseguir si propiciem i tenim en compte el següent:

- Que l'alumna puga parlar sense sentir-se jutjada ni criticada.
- Mantindre una escolta activa, empàtica i reflexiva, fent parafraseig que assegure que estem entenent el missatge que la menor ens vol transmetre.
- Creure i no qüestionar res del que diu. No preguntar o aprofundir en detalls que percebem que creen incomoditat en la menor.
- Preguntar de manera clara i entenedora.
- Animar-la al fet que parle amb la seua família o persones més pròximes, si escau.
- No insistir que talle la relació ni pressionar al fet que denuncie si no se sent preparada encara.
- Garantir la confidencialitat sempre que no pose en risc la menor.

Podem sospesar la possibilitat que la víctima puga triar a una companya o company del centre educatiu perquè li done suport en aquest entrevista.

1.2 Preguntes que se li poden fer

És recomanable començar per preguntar perifèriques: *Com estàs? Què tal les coses a l'institut, en els estudis...? Com és la relació amb les teues amigues?*

Quan hagem establert la confiança adequada, podem aprofundir en qüestions referents a la relació de parella: *Fa molt de temps que eixiu junts? Com és la vostra relació? Quines activitats compartiu? Quines feu per separat? Estàs a gust? Et sents cuidada? Quines coses t'agraden de la relació? Quines no t'agraden o et fan sentir malament? Discutiu sovint? Quan s'enfada, tens por de les seues reaccions?*

Si la jove es mostra receptiva, podem passar a fer preguntes més concretes com les següents, tenint compte de no pressionar o incomodar:

- *Li agraden les teues amistats?*
- *Critica la teua família?*
- *Es posa gelós quan fas coses pel teu compte?*
- *Vol saber tot el que fas, on estàs o amb qui ixes tot el temps?*
- *Prefereix quedar sempre amb tu tot sol?*
- *Revisa el teu telèfon mòbil, i les teues xarxes socials?*
- *Sol opinar, criticant la teua manera de vestir, maquillar-te, parlar o comportar-te?*

- *Et ridiculitza, et fa sentir maldestra, inferior o inútil?*
- *Et fa sentir culpable per a aconseguir el que vol?*
- *Justifica la seua actitud de control dient que et vol molt o que sap el que et convé?*
- *Et diu que seria "capaç de qualsevol cosa" si el deixares?*
- *A vegades es posa violent?*
- *Et sents pressionada o manipulada per a fer el que ell vol?*
- *Et pressiona per a mantindre relacions sexuals, encara que no en tingues ganas?*

1.3. Valoració de l'entrevista

Al final de l'entrevista, podem fer-ne una valoració tenint en compte els aspectes següents.

- *L'alumna es mostra receptiva en l'entrevista. Si/No/A mitges.*
- *L'alumna es mostra desconfiada en l'entrevista i aporta poca informació.*
- *L'alumna reconeix la violència de gènere.*
- *L'alumna vol deixar la relació, però no sap com fer-ho.*
- *L'alumna justifica els comportaments d'ell.*
- *L'alumna confia en el canvi de comportament de la seua parella o exparella.*
- *L'alumna vol deixar la relació, però considera que no és el moment.*
- *L'alumna vol deixar la relació, però té por.*

1.4. Observacions

Comentaris que es vulguen afegir, tant a partir de l'entrevista com de l'observació o entrevistes amb altres persones de la comunitat educativa.

Annex II. Pautes d'entrevista amb la família de la víctima menor, en context de violència entre iguals

1.0. Indicadors

Vegeu els indicadors en l'annex I.

1.1. Aspectes importants de l'entrevista

Abans d'iniciar l'entrevista, haurem de crear un espai de confiança en el qual exposar, amb la major objectivitat possible i sense judicis, la situació que l'ha motivada, a partir de les dades extretes de l'entrevista amb l'alumna, companyes i companys (si és el cas), equip orientador i professorat.

- Mantindrem una posició d'escolta activa i empàtica, procurant que la família no se senta ni jutjada ni criticada, i sense qüestionar tampoc la informació que ens oferisquen.
- A més de garantir la confidencialitat i la disponibilitat, el centre ha d'oferir confiança i proposar un abordatge coordinat de la situació per a buscar les solucions més adequades.
- Es recomana realitzar parafraseig per a assegurar-nos que estem entenent el missatge que ens volen transmetre.
- Hem de traslladar-los la nostra preocupació davant de la sospita de violència detectada i recordarem que el centre és un espai d'acollida i suport a qualsevol persona víctima de violència de gènere.

- És fonamental també que insistim en la importància de fer costat a la filla, sense jutjar-la ni culpabilitzar-la, ja que ella és la víctima principal.
- Convé traslladar la recomanació de no pressionar la filla perquè talle la relació o perquè denuncie, si no està preparada encara.
- Oferirem a la família i a l'alumna aquells recursos d'ajuda (associacions, serveis socials o municipals, programes de joventut...) que puguen servir-los d'utilitat.

1.2. Preguntes que es poden fer

Algunes preguntes, que hem de formular de manera clara i entenedora, poden ser aquestes: *Com veieu la vostra filla darrerament? Heu notat canvis en les seues rutines? Com veieu la seua relació de parella? Discuteixen amb freqüència? La veieu feliç en la relació? Ha compartit amb vosaltres algun problema o ha relatat algun esdeveniment preocupant?*

Podem afegir més preguntes prenent com a base els indicadors d'una situació de violència de gènere.

1.3. Valoració de l'entrevista

Al final de l'entrevista amb la família, podem fer-ne una valoració tenint en compte els aspectes següents.

- *Es mostren receptius en l'entrevista: Sí/No/A mitges*
- *Es mostren desconfiats i quasi no responen a les qüestions*
- *Reconeixen que pot haver violència de gènere*
- *Minimitzen la violència de gènere*
- *Culpabilitzen la víctima de la situació de violència de gènere.*
- *Entenen que la relació que manté la seua filla no es saludable i li donen suport.*
- Etc.

1.4. Observacions

Comentaris que es vulguen afegir, tant a partir de l'entrevista com de l'observació o entrevistes amb altres persones de la comunitat educativa.

Annex III. Pautes d'entrevista amb l'alumne presumpte agressor en context de violència entre iguals

1.0. Indicadors

- Mostra gelosia, la justifica i la minimitza.
- Malparla i/o qüestiona les amistats de la parella.
- Pressiona la parella perquè vista d'una determinada manera.
- Es mostra excessivament protector i obsessiu.
- S'enfada sovint i culpa la parella del seu estat emocional.
- Controla la parella, demana conèixer on està i què fa constantment.
- Envaeix la privacitat de la parella.
- Enganya i manipula per a aconseguir el que desitja.
- Crida, insulta, desacredita o usa malnoms per a adreçar-se a la parella.
- Amenaça de cometre una barbaritat si ella el deixa.
- Defensa el seu dret a mantindre relacions sexuals encara que ella no en tinga ganes.

- Justifica com a normals en una parella totes les actituds anteriors.

1.1. Aspectes importants de l'entrevista

Per a la realització de l'entrevista cal crear un espai de confiança i cura que podem aconseguir si propiciem i tenim en compte el següent:

- La confiança en la persona que fa l'entrevista és fonamental perquè el presumpte victimari assumisca el seu comportament i es plantege canviar-lo.
- Hem de garantir la confidencialitat respecte a les fonts informatives que han produït l'entrevista, sobretot si la font és la víctima.
- No hem de confrontar el presumpte agressor, sinó adoptar una posició d'escolta activa i ajuda genuïna sense emetre judicis de valor.
- La posició més comuna és la negació del maltractament, ja que es tracta d'un mecanisme de defensa que s'activa i que s'acompanya de la minimització i justificació de la violència i de la culpabilització de la parella de la pròpia actitud. Davant d'aquesta resposta, la nostra posició ha de continuar sent la d'evitar la confrontació i no perdre de vista que la nostra intervenció no és terapèutica sinó educativa.
- El reconeixement de la conducta violenta i la seua transformació són processos llargs i costosos per als quals pot ser necessària ajuda especialitzada, a més del suport familiar i de l'entorn proper.

1.2. Preguntes que se li poden fer

Algunes preguntes inicials poden de caràcter general:

Com et va al centre? Tens bona relació amb els teus companys i companyes? Quines assignatures t'agraden més? Què t'agradaria estudiar? A què et voldries dedicar de major?

Posteriorment, començarem a aprofundir en la relació de parella amb preguntes com aquestes:

Com va la relació de parella? Fa molt que eixiu junts? Què t'agrada de la relació? Què no t'agrada tant? És possible que estiguen passant-ho malament? Discutiu amb freqüència? Sobre què discutiu o us enfadeu? Eres feliç en la relació? Com creus que se sent ella? Eixiu amb altres amigats? Confieu l'un en l'altra quan eixiu per separat? I en les xarxes, hi ha conflictes entre vosaltres? Eres gelós? I ella?

El qüestionari pot continuar amb preguntes més directes sobre els indicadors esmentats:

- *Revises els seu telèfon i les xarxes socials?*
- *Critiques la seua forma de vestir? O vols que vista com a tu t'agrada?*
- *Sents que si et deixara, no ho podries suportar?*
- *T'enfades amb ella sovint? Et mostres violent? Li parles a crits o la insultes?*
- *Et costa controlar les emocions?*
- *Creus que ella té la culpa quan t'enfades o et descontroles?*
- *T'agraden les seues amigats? Alguna vedada les critiques?*
- *Et poses gelós amb facilitat?*
- *Vols estar només amb ella?*
- *Tens amics o alguna persona de confiança a qui pugues demanar ajuda i/o parlar dels teus problemes?*

També podem preguntar sobre la relació amb la família, especialment del pare amb la mare i el fill/a o filles/es, ja que cap la possibilitat que estiga replicant una relació de violència viscuda i/o apresada a casa.

1.3. Valoració de l'entrevista

Al final de l'entrevista, podem fer-ne una valoració tenint en compte els aspectes següents. L'alumne:

- *Es mostra receptiu en l'entrevista: Sí/No/A mitges*
- *Es mostra desconfiat i quasi no respon a les qüestions*
- *Reconeix la violència de gènere*
- *Minimitza la violència de gènere*
- *Justifica el seu comportament tirant les culpes fora*
- *Entén que no té una relació saludable i vol canviar*
- Etc.

1.4. Observacions

Comentaris que es vulguen afegir, tant a partir de l'entrevista com de l'observació o entrevistes amb altres persones de la comunitat educativa.

Annex IV. Pautes d'entrevista amb la família del presumpte victimari, en context de violència entre iguals

1.0. Indicadors

Vegeu els indicadors de l'annex II.

1.1. Aspectes importants de l'entrevista

Abans d'iniciar l'entrevista, haurem de crear un espai de confiança en el qual exposar, amb la major objectivitat possible i sense judicis, la situació que l'ha motivada, tenint en compte que rebre la notícia que el fill està presumptament exercint violència de gènere és dur i difícil per a la família.

Tindrem en compte, a més:

- Mantindre una posició d'escolta activa i empàtica, procurant que la família no se senta ni jutjada ni criticada.
- Garantir la confidencialitat i proposar un abordatge coordinat de la situació per a buscar les solucions més adequades.
- No qüestionar la informació que ens oferisquen.
- Traslladar-los el deure que tenim de protegir la víctima, però també el d'acompanyar el seu fill en tot el procés i d'encaminar-lo cap a la seua transformació de manera que pugua relacionar-se sense violència i siga capaç de viure relacions de parella saludables.
- Si la família reacciona amb la negació o fins i tot s'enfaden amb el centre perquè consideren que se'ls està acusant injustament, la nostra posició ha de continuar sent la d'evitar la confrontació i seguir focalitzant-nos en la defensa de la víctima i en l'acompanyament al fill.
- El reconeixement de la conducta violenta i la seua transformació són processos llargs i costosos per als quals es pot necessitar ajuda especialitzada i tot el suport familiar.
- Oferir a la família i a l'alumne aquells recursos d'ajuda (associacions, serveis socials o municipals, programes de joventut...) que puguin servir-los d'utilitat.

1.2. Entrevista

Podem començar amb preguntes generals com aquestes: *Com veieu el vostre fill? Què li agrada fer? En què és bo? Quines assignatures li agraden més? Què li agradaria estudiar? O a què es voldria dedicar de major?*

I després continuar amb qüestions més directes sobre la parella:

Com veieu la seua relació de parella? Discuteixen amb freqüència? El veieu feliç en la relació? I a ella? Penseu que és gelós? Que és possessiu? Heu vist alguna situació en la qual el vostre fill es comporte de manera agressiva?

Si l'actitud de la família és oberta, podem afegir més qüestions basant-nos en els indicadors.

1.3. Valoració de l'entrevista

Al final de l'entrevista, podem fer-ne una valoració tenint en compte els aspectes següents.

La família:

- *Es mostra receptiva en l'entrevista: Sí/No/A mitges*
- *Es mostra desconfiada*
- *Reconeix la possible situació de violència de gènere*
- *Minimitza o no dona importància a la situació de violència de gènere*
- *Entén la gravetat de la situació i vol fer tot el possible perquè aquesta canvie*
- *Justifica el comportament del fill tirant les culpes fora*
- *Es mostra preocupada i està ajudant el menor*
- *Es mostra preocupada i no està ajudant el menor perquè no té recursos o no sap com fer-ho.*
- *Està enfadada amb el centre perquè considera que la situació és privada o perquè creu infundades les acusacions.*
- *Es mostra col·laboradora amb el centre en la cerca de solucions.*
- Etc.

1.4. Observacions

Comentaris que es vulguen afegir, tant a partir de l'entrevista com de l'observació o entrevistes amb altres persones de la comunitat educativa.

Annex V Pautes d'entrevista amb la víctima menor, en context de violència en l'entorn familiar

1.0. Indicadors

Seguint Cristina Díez Fernández (*Guía para la prevención y la actuación ante la violencia de género en el ámbito educativo* d'Astúries, Instituto Asturiano de la Mujer, 2018), l'impacte de l'exposició a la violència de gènere es manifesta de diverses formes, depenent de l'edat, a través dels següents indicadors:

0-4

- Problemes de salut.
- Dificultats en la regulació fisiològica.
- Dificultats de regulació emocional i conductual.
- Dificultats en l'establiment de vincles d'aferrament segur.
- Dificultats per a regular la son.

5-12

- Problemes psicossomàtics (mal de cap, de panxa...) i també insomni, malsons, enuresis...
- Poca motivació a classe.
- Dèficit d'atenció i hiperactivitat.
- Conducta oposicionista i desafiant.
- Sensació d'aïllament, dificultats per a trobar suport degut a sentiments de vergonya i culpa.

13-18

- Problemes emocionals i conductuals.
- Conductes de risc.
- Dificultats per a la concentració i conductes d'hiperactivació.
- Problemes d'aprenentatges i baix rendiment escolar.
- Absentisme escolar.
- Actituds de falta de respecte a les dones, creences estereotipades sobre la superioritat masculina, etc.
- Ser agressor o víctima en relacions entre iguals.

1.1. Aspectes importants de l'entrevista

Quan l'alumnat ens comunica una situació de violència de gènere a la seua llar (a través d'un dibuix, oralment, per escrit...) o tenim sospita pel seu comportament, convé seguir una sèrie d'orientacions:

- Triar un moment i un espai privat i tranquil i procurar crear un ambient de confiança i no judici que acompanye durant tot el procés, no sols en l'entrevista inicial.
- Escoltar de forma activa, sense judici, usant tant la comunicació no verbal com la verbal per a transmetre comprensió i empatia i possibilitar que s'establisca la connexió emocional.
- Creure, és a dir, donar validesa al seu relat sense fer preguntes que donen la sensació d'estar dubtant del que se'ns està revelant.
- Elogiar, reconeixent la valentia per a informar-nos de la situació.
- Deixar clar que el que ha passat no és culpa seua.
- No criticar ni qüestionar la família, perquè la persona menor senta que al centre volem ajudar-los a tots i que no anem contra ningú, ja que, de vegades, quan l'alumne/a ho conta a l'escola, la família pressiona perquè no ho faça.
- Cal tindre en compte que en general volen agradar les mares, pares i persones cuidadores i que se senten orgullosos d'elles i ells.
- Hem de mostrar disponibilitat durant tot el procés.
- Adaptar-se al seu ritme de conversació.
- Especialment amb l'alumnat més menut, podem plantejar-nos usar material lúdic (ninotets o titelles, fulls de paper i retoladors, pintures, joguines...) que permeten que s'expressen mitjançant el joc o de forma metafòrica, ja que les intervencions tradicionals, centrades exclusivament en el canal verbal, es poden percebre com a molt serioses i poden dificultar que coneguem com estan i quina és la seua visió dels conflictes familiars.

1.2. Entrevista

Al principi, cal evitar fer preguntes directes sobre les necessitats i/o problemes. És millor començar preguntant per gustos, competències, objectius, preferències...

Algunes preguntes inicials poden ser: *Quina és la teua activitat favorita? I els teus millors amics o amigues? En què eres bo/bona? En què t'agradaria millorar?* També podem demanar que dibuixen allò que més el agrada o els faça feliços/es o el contrari.

Podem seguir demanant informació sobre la dinàmica familiar: *Qui viu amb tu a casa? Què feu a les vesprades? I els caps de setmana? Qui t'ajuda amb els deures? Qui et cuida? Et sents ben tractat a casa? Estàs content/a? I la resta de la família, està contenta?*

També podem preguntar el que segueix, de cara a conèixer el suport amb què podem comptar: *Has contat o comentat amb algú més la situació a casa? Què ha passat després de la revelació?*

Podem demanar que dibuixi el seu problema, i també un instrument o pla per a solucionar-lo.

1.3. Valoració de l'entrevista

Al final de l'entrevista, podem fer-ne una valoració tenint en compte els aspectes següents, encara que amb les persones menudes pot ser difícil marcar els indicadors esmentats i hauríem de fer la valoració en l'apartat d'observacions.

La persona:

- *Es mostra receptiva en l'entrevista: Sí/No/A mitges*
- *Es mostra desconfiada*
- *Reconeix la possible situació de violència de gènere a casa*
- *Minimitza o no dona importància a la situació de violència de gènere*
- *Entén la gravetat de la situació i vol fer tot el possible perquè aquesta canvie*
- *Es mostra esperançada amb la millora de la situació*
- Etc.

1.4. Observacions

Comentaris que es vulguen afegir, tant a partir de l'entrevista com de l'observació o entrevistes amb altres persones de la comunitat educativa.

Annex VI. Pautes per a l'entrevista amb la mare que pateix violència de gènere

1.0. Indicadors

Vegeu-los en l'annex I.

1.1. Aspectes importants de l'entrevista

Abans d'iniciar l'entrevista, haurem de crear un espai de confiança en el qual exposar, amb la major objectivitat possible i sense judicis, la situació que l'ha motivada.

Hem de traslladar a la mare la preocupació del centre educatiu pel benestar de l'alumne/a i d'ella, tenint present que la nostra feina no és investigar o jutjar els fets, ja que per a això hi ha recursos especialitzats.

Hem d'estar preparats/ades perquè la violència es negue, es justifique o es minimitze, ja que aquestes reaccions formen part del procés de victimització d'una dona que pateix violència de gènere.

Per a la realització de l'entrevista, podem tindre en comptes els aspectes següents:

- Garantir la confidencialitat -sempre que no pose en risc a la menor o al menor- i la disponibilitat i suport del centre.

- Oferir confiança i proposar un abordatge coordinat de la situació per a buscar les solucions més adequades.
- Mantindre una posició d'escolta activa i empàtica, procurant que la mare no se senta ni jutjada ni criticada, i sense qüestionar tampoc la informació que ens oferisca.
- Deixar que la mare parles sense jutjar ni criticar, tenint en compte que ella és la víctima.
- Traslladar a la mare la preocupació per l'alumne o alumna, i l'interés de proporcionar ajuda i suport, ja que el centre és un espai d'acollida i acompanyament a qualsevol persona víctima de violència de gènere.
- Evitar les interrupcions, per tal que la mare es pugui expressar amb llibertat.
- No culpabilitzar la mare de la situació que estan vivint els o les menors.
- No insistir en detalls que la mare ha obviat.
- No pressionar la mare perquè talle la relació o denuncie, si no està preparada encara.
- Oferir el suport i la informació dels serveis especialitzats (Centre dona 24 hores, Oficina d'ajuda a les víctimes del delictes, Serveis Socials, etc.)

1.2. Entrevista

Algunes preguntes, que hem de formular de manera clara i entenedora, i que es recomana que giren al voltant de la situació de la o del menor, poden ser aquestes: *Com veieu la vostra filla/fill darrerament? Heu notat canvis en les seues rutines? Com és el seu comportament en la convivència familiar?, Com és la relació de la vostra filla/fill amb el pare? Ha compartit amb tu algun problema o ha relatat algun esdeveniment preocupant?*

1.3. Valoració de l'entrevista

Al final de l'entrevista amb la família, podem fer-ne una valoració tenint en compte els aspectes següents.

- *Es mostra receptiva en l'entrevista: Sí/No/A mitges*
- *Es mostra desconfiada o atemorida i quasi no respon a les qüestions*
- *Reconeix que és víctima de violència de gènere*
- *Minimitza la violència de gènere*
- *Es culpabilitza a ella mateixa de la situació de violència de gènere*
- *Entén que la relació que manté amb la parella no es saludable ni per a ella ni per als fills/filles*
- Etc.

1.4. Observacions

Comentaris que es vulguen afegir, tant a partir de l'entrevista com de l'observació o entrevistes amb altres persones de la comunitat educativa.

Annex VII. Pautes per a l'entrevista amb el pare que presumptament exerceix violència de gènere

1.0. Indicadors en els fills i filles en entorns familiars amb violència de gènere

Vegeu els indicadors de l'annex V.

1.1. Aspectes importants de l'entrevista

Quan al centre educatiu tenim la sospita o la certesa que el progenitor està exercint violència de gènere sobre la mare, la nostra prioritat és la seguretat i el benestar dels fills i filles, i el focus s'ha de posar en el risc que pateixen aquests/es com a conseqüència de la violència exercida sobre la mare.

En l'entrevista, seguirem les orientacions següents:

- No confrontar el presumpte agressor, sinó adoptar una posició d'escolta sense judici, encara que siguem coneixedors/es d'actituds o comportaments totalment qüestionables.
- Desenvolupar la confiança entre la persona o persones que fan l'entrevista i la persona entrevistada per a propiciar que ens puguem centrar en els fills i filles i en la seua protecció.
- Realitzar una intervenció educativa, i no terapèutica, centrada en conèixer la informació necessària per a acompanyar acadèmicament, emocionalment i social els i les menors.
- No entrar a valorar els aspectes personals de la relació de violència, ja que són competència dels serveis socials o d'altres organismes especialitzats.
- Posar el focus en el benestar dels fills i filles, i en com els poden estar afectant les dinàmiques i tensions familiars.

Convé tindre present que l'exposició a la violència, amb independència d'haver presenciat o patit directament el maltractament, impacta en tots els àmbits de la vida dels fills i filles, i els progenitors no sempre en són conscients.

Atesa la major dificultat de l'entrevista amb el presumpte agressor, podem sol·licitar l'acompanyament de la UEO, tant del servei especialitzat en l'àmbit d'Igualtat i Diversitat, com de les persones treballadores socials.

1.2. Entrevista

Podem centrar l'inici de l'entrevista en la preocupació pel menor, explicant alguns dels indicadors que hem detectat, i a continuació preguntar per l'alumne/a i per la relació paternofamiliar: *Com veus el teu fill/a? Compartiu temps junts/es? Què li agrada? En què és bo/bona? Què vol estudiar de major? D'on penseu que ve aquest comportament en el vostre fill/a?*

Si durant l'entrevista s'estableix confiança podem fer alguna qüestió sobre la relació de parella, com ara, *És possible que estiguen passant-ho malament a casa? Discutiu sovint?*, encaminada a prendre consciència que les dificultats i els malestars en la parella tenen conseqüències en els fills i filles encara que aquests no estiguen presents en els moments de tensió.

1.3. Valoració de l'entrevista

Al final de l'entrevista, podem fer-ne una valoració tenint en compte els aspectes següents. El progenitor:

- *Es mostra receptiu en l'entrevista: Sí/No/A mitges*
- *Es mostra desconfiat i quasi no respon a les qüestions*
- *Es mostra preocupat pel fill o filla*
- *Mostra un interès genuí pel benestar del menor i es compromet a canviar*
- *Reconeix que la relació de parella pot estar afectant el fill/a*
- *No dona importància a la situació que transmet el centre*
- *Minimitza el malestar del menor*
- *No mostra gens d'interès pel canvi*
- Etc.

1.4. Observacions

Acords als quals s'arriba i comentaris que es vulguen afegir, tant a partir de l'entrevista com de l'observació o entrevistes amb altres persones de la comunitat educativa.

Annex VIII. Telèfons i institucions de referència

Telèfons d'interès	
112	Telèfon per a casos d'urgència vàlid a tot Europa, al qual es pot sol·licitar assistència immediata quan una persona pateix o és testimoni d'una situació d'emergència.
016	Telèfon d'atenció a les víctimes de violència de gènere, que atén tots els tipus de violència. Ofereix informació jurídica i psicològica d'emergència.
900 20 20 10	Telèfon de la Fundación ANAR (conveniat amb el Ministeri d'Igualtat)
116111	Telèfon d'atenció a la infància de la Comunitat Valenciana
091	Telèfon de la Policia Nacional
062	Telèfon de la Guàrdia Civil
900 580 888	Telèfon d'atenció 24h de la Xarxa de centres de la Dona de la Generalitat Valenciana
Oficines d'Atenció a Víctimes del Delicte	Alacant: 965 935 714 (De dilluns a divendres de 9 a 14h i de 17 a 20h i dissabtes, diumenges i festius de 9 a 14 h). Castelló: 964 621 688 (De dilluns a divendres de 9 a 14h i de 17 a 20h). València: 961 927 154 (De dilluns a divendres de 9 a 14 h i de 17 a 20h i dissabtes, diumenges i festius de 9 a 14h).

Adreces d'interès	
WRAP	Web de recursos de apoyo y prevención ante casos de violencia de género (WRAP) del Govern d'Espanya en què es poden localitzar els principals recursos existents en

	cada municipi, que ofereixen atenció integral a les dones víctimes de: - Maltractament físic i/o psíquic - Agressions sexuals - Abusos sexuals - Assetjament sexual L'ajuda la presta un equip multidisciplinar format per treballadores socials, psicòlogues i advocades a través d'Atenció directa o del Servei d'Atenció Telefònica: 900 580 888
Centres dona 24h (900 580 888)	C/ Guàrdia Civil, 2, 46020, València C/ Major, 2, 12001, Castelló C/ García Andreu, 12, 03007, Alacant Pl. Arxiduc Carles, 3, planta 1ª 03700, Dénia Av. de las Habaneras, 20, 03182, Torrevieja C/San Antonio, 11, 3ª planta, 12400 Segorbe C/ Capitán Cortés, nº 3, 46170, Sant Mateu Av. Libertad, 19, 03600, Elda C/ Germán Burriel, 12 46137, Yátova Plaça de l'Espanyoleto, 15, 46800 Xàtiva

Associacions que treballen en l'àmbit de la violència de gènere en PV	
96 339 38 77 605 23 73 79	Asociación Alanna
96 352 31 33	Federació de Dones Progressistes de la Comunitat Valenciana
96 394 30 69	Asociación Cavas - Centro de Asistencia a Víctimas de Agresiones Sexuales
900 221 122	Creu Roja Espanyola
617 59 01 66	Psicòlegs sense Fronteres

PROPOSTA DE RESOLUCIÓ de la directora general d'Inclusió Educativa, per la qual es dicten instruccions sobre el model d'actuació en situacions de maltractament infantil als centres educatius

Introducció

En la Llei Orgànica 8/2021 i DECRET 195/2022 estableixen els principis del sistema educatiu s'ha de regir pel respecte mutu de tots els membres de la comunitat educativa i ha de fomentar una educació accessible, igualitària, inclusiva i de qualitat que permeta el desenvolupament ple dels xiquets i adolescents i la seua participació en una escola segura i lliure de violència, en la qual es garanteix el respecte, la igualtat i la promoció de tots els seus drets fonamentals i llibertats públiques, emprant mètodes pacífics de comunicació, negociació i resolució de conflictes. Els xiquets i adolescents en totes les etapes educatives i independentment de la titularitat del centre, rebran, de forma transversal, una educació que incloga la seua participació, el respecte als altres, a la seua dignitat i els seus drets, especialment d'aquells menors que pateixen especial vulnerabilitat per la seua condició de discapacitat o d'algun trastorn del neurodesenvolupament, la igualtat de gènere, la diversitat familiar, l'adquisició d'habilitats per a l'elecció d'estils de vida saludables, incloent educació alimentària i nutricional, i una educació afectiu sexual, adaptada al seu nivell maduratiu i, si s'escau, discapacitat, orientada a l'aprenentatge de la prevenció i evitació de tota forma de violència i discriminació, per tal d'ajudar-los a reconèixer-la i reaccionar-hi.

La Llei 26/2018, de 21 de desembre, té per objecte el reconeixement dels drets de la infància i l'adolescència i el principi de corresponsabilitat de tota la societat, les administracions públiques i les famílies, així com l'establiment del marc normatiu de les polítiques públiques en aquest àmbit i la seua distribució de competències i de mesures de coordinació. En l'article 7 bis. Estableix ajustos per a persones amb discapacitat, indicant. 1. En els processos en els quals participen persones amb discapacitat, es realitzaran les adaptacions i els ajustos que siguin necessaris per a garantir la seua participació en condicions d'igualtat. 2. Les persones amb discapacitat tenen el dret a entendre i ser enteses en qualsevol actuació que haja de dur-se a terme.

Als efectes de la Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència, s'entén per violència tota acció, .benestar, que amenaça o interfereix el seu ordenat desenvolupament físic, psíquic o social, amb independència de la seua forma i medi de comissió, inclosa la realitzada a través de les

tecnologies de la informació i la comunicació, especialment la violència digital. I així com la presència de qualsevol comportament violent en el seu àmbit familiar. També són aquells que el dany afecta la satisfacció de les necessitats humanes bàsiques (supervivència, benestar, identitat o llibertat), considerem tant el maltractament actiu com els maltractaments passius, com ara la negligència física i emocional. Aquest dany és resultat de processos socials que generen desigualtat, estratificació social i exclusió dels recursos necessaris per a la supervivència, sense necessitat d' aplicar per a això la violència directa.

En la mateixa llei, s'entén per bon tracte als efectes de la Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència aquell que, respectant els drets fonamentals dels infants i adolescents, promou activament els principis de respecte mutu, dignitat de l'ésser humà, convivència democràtica, solució pacífica de conflictes, dret a igual protecció de la llei, igualtat d' oportunitats i prohibició de discriminació dels infants i adolescent

Llei Orgànica 8/2021 i DECRET 195/2022 estableix els protocols d' actuació. 1. Les administracions educatives regularan els protocols d'actuació contra l'abús i el maltractament, l'assetjament escolar, ciberassetjament, assetjament sexual, violència de gènere, violència domèstica, suïcidi i autolesió, així com qualsevol altra manifestació de violència compresa en l'àmbit d'aplicació d'aquesta llei. Per a la redacció d' aquests protocols es comptarà amb la participació d' infants i adolescents, altres administracions públiques, institucions i professionals dels diferents sectors implicats en la prevenció, detecció precoç, protecció i reparació de la violència sobre infants i adolescents.

Aquests protocols hauran de ser aplicats en tots els centres educatius, independentment de la seva titularitat i avaluar-se periòdicament per tal de valorar la seva eficàcia. S' hauran d' iniciar quan el personal docent o educador dels centres educatius, pares o mares de l' alumnat o qualsevol membre de la comunitat educativa, detectin indicis de violència o per la mera comunicació dels fets per part dels infants o adolescents.

DECRET 195/2022, d'11 de novembre, del Consell, d'igualtat i convivència en el sistema educatiu valencià, estableix el marc de com realitzar els procediments en aquests casos.

L'ORDRE 5/2021, de 15 de juliol, de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives i de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, regula el nou full de notificació per a l'atenció socioeducativa infantil i protecció de l'alumnat menor d'edat i estableix la coordinació interadministrativa per a la protecció integral de la infància i adolescència. Aquesta ordre marca les bases d'actuació front a les situacions de maltractament en la infància i l'adolescència.

L'Ordre ---/2022, de ___ de ___, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per la qual es concreta el model de gestió de la igualtat i la convivència en els centres educatius i

regula l'estructura comú i general a tots els protocols d'actuació i intervenció davant situacions de violència que perjudiquen greument la convivència.

A partir de l'evolució de les situacions de maltractament detectades i de la normativa publicada respecte a la protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència i d'igualtat i convivència en l'àmbit educatiu es crea la necessitat d'actualitzar els protocols d'actuació en l'àmbit educatiu en situacions de maltractament en la infància i l'adolescència.

1. Objecte

Aquesta resolució té per objecte organitzar el procediment i les mesures de resposta en situacions de maltractament en la infància i l'adolescència en tots els centres educatius sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments no universitaris en el sistema educatiu valencià.

2. Àmbit d'aplicació

L'àmbit d'aplicació d'aquesta resolució seran tots els centres públics d'ensenyaments no universitaris de la Comunitat Valenciana. Els centres privats concertats s'hi podran acollir.

3. Protocol

MALTRACTAMENT

1. Finalitat

Aquesta protocol té per objecte organitzar el procediment i les mesures de resposta en situacions de maltractament en la infància i l'adolescència en tots els centres educatius sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments no universitaris en el sistema educatiu valencià.

2. Detecció i comunicació a l'equip directiu

Qualsevol membre de la comunitat educativa que tinga coneixement o sospites d'una situació de maltractament infantil, maltractament amb persones amb discapacitat abús sexual, violència vicària, ho comunicara a l'equip directiu.

La direcció del centre establirà si s'ha de fer una actuació ordinària o d'urgència. La urgència de la situació estarà determinada per la gravetat dels fets observats i per la

probabilitat que torne a repetir-se (nivell de risc) si no es prenen les mesures de protecció necessàries.

ATENCIÓ

Valorada la situació d'urgència per existència de ferides lleus o greus, manifestació o sospita de risc vital per a la persona, s'iniciarà el protocol d'urgència.

IMPORTANT

Aquest conjunt d'actuacions es desenvolupen a partir de l'article 5.1.2 de l'Ordre 5/2021 de la 5/2021 de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives i de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport

Si és l'alumnat implicat qui comunica **cal evitar la victimització secundària**, és a dir, no s'ha de preguntar a la persona menor sobre els fets ocorreguts, una vegada s'haja produït la revelació dels fets per part d'aquest.

En el cas dels menors amb diversitat funcional la informació, assessorament i suport es realitzarà seguint els principis d'accessibilitat cognitiva s'establirà una mesura de suport personal, que facilite l'accés a poder exercir els seus drets. (facilitador)

Els menors poden triar **persona de confiança** que els acompanye en aquest procés.

Si la sospita sobre el maltractament no està fonamentada, busquem altres casuístiques i seguiment de l'alumnat. És treballarà a la tutoria i és farà prevenció. La Llei 26/2018 de drets i garanties de la infància i adolescència, indica en el seu art. 100.3.

ACTUACIÓ D'URGÈNCIA

Comunicació amb l'alumnat víctima

1. La direcció del centre, o persona o persones en qui delegue, realitzarà una entrevista amb la víctima on s'assegurà de:

- Prestar suport emocional i transmetre seguretat, afecte i confiança a la persona menor, a partir d'ara NNA.
- Garantir la seua protecció amb les actuacions requerides per a cada cas.
- Informar el NNA de la situació en que es troba i dels seus drets (article 10.2 LOPIVI).

- Si cal, acompanyar i assessorar el NNA sobre possibles consultes i com dirigir-se a altres institucions.

Mesures de protecció

1. En els supòsits de perill greu i imminent, o si la situació ho requereix, la direcció del centre o persona en qui es delegue, telefonarà al 112 i seguirà les instruccions pertinents. Si cal, traslladaran la persona agredida al centre de salut o hospital de referència.
2. La direcció del centre organitzarà la retenció de l'alumne/a al centre educatiu, per evitar que es torne a repetir la situació de violència en NNA.
3. L'equip directiu donarà avís als cossos i forces de seguretat de l'Estat (Policia Nacional 091 i Guàrdia Civil 062).
4. La direcció del centre, de manera immediata, comunicarà telefònicament la situació d'urgència a la Direcció Territorial d'Igualtat i Polítiques Inclusives. A partir de les 15:00h es donarà avís als centres de recepció.

En horari laboral (de 8.00 a 15.00 hores):

DIRECCIONS TERRITORIALS D'IGUALTAT I POLÍTIQUES INCLUSIVES

ALACANT	Rambla Méndez Núñez, n.º 41, 10ª planta 03002 ALICANTE	Tel. 966 478 321-966 478 350 proteccionalicante@gva.es
CASTELLÓ	Av. Germans Bou, 81 12003 CASTELLÓN	Tel. 964 726 261 /964 726 265 Fax:964726201/964726201 direccioterritorialcs@gva.es
VALÈNCIA	Av De L'Oest, 36 46001 VALENCIA	Tel. 961 27 16 57/681 193 883 Fax: 961271912_fax@gva.es / 961271913_fax@gva.es proteccionvalencia@gva.es

Fora de l'horari laboral:

CENTRES DE RECEPCIÓ DE PERSONES MENORS D'EDAT

	Residència de recepció Alacant C/ Primitivo Pérez Nº. 21	Tel. 965.919.000 / 965.919.002 965.919.003 /616.942.617 heredia_ros@gva.es
ALACANT	Residència de recepció Lucentum I C/ General Pintos Nº. 19	Tel. 965.242.245 / 965.242.240-42 / 608.746.095 centrolucentum@diagrama.org

CASTELLÓ

Residència de recepció I
acollida Llar Provincial
C/ Llar Provincial Nº. 27-33

Tel. 965.265.100 /
965.269.394
gerenciahogar@diputacionalicante.es
hogarprovincial@diputacionalicante.es

Residència de recepció Verge
del Lledó I
Av. Geramans Bou Nº. 26

Tel.
964.715.737/964.715.731
/649.495.235
rraia_vlledol@gva.es

Residència de recepció Verge
del Lledó II C/ Prim Nº. 25

Tel.
964.715.737/964.715.731
/649.495.235
recep_menlledo@gva.es

Residència de recepció La Torre
C/ Bunyol Nº. 13

Tel.
961.922.610/674.342.947
/637.801.781
info.latorre@fundacionantoniomoreno.org

VALÈNCIA

Residència de recepció Les
Palmeres Partida de Saboya Nº.
23

Tel. 962.787.155/
962.787.157/
650.522.795
palmeres_rci@gva.es

5. L'equip directiu realitzarà la comunicació a l'equip d'atenció primària de serveis socials del municipi on resideix el menor i posarà en marxa les pautes d'actuació que es determinen, especialment si el menor ja és usuari de serveis socials.

7. La direcció del centre podrà sol·licitar assessorament a les persones treballadores de les Unitats Especialitzades de l'Orientació.

Codi	Centre	Correu electrònic	Telèfon
03403046	UEO D'ALACANT	03403046@edu.gva.es	965533665
12400416	UEO DE CASTELLÓ DE LA PLANA	12400416@edu.gva.es	659840016
46402655	UEO DE VALÈNCIA	46402655@edu.gva.es	680692511

Enviament del Full de Notificació

1. La direcció del centre enviarà, per correu electrònic xifrat (inserció globus informatiu), i [pel tràmit de la web](#), el full de notificació de l'Ordre 5/2021 . L'enviament es realitzarà a :

- a. Les direccions territorials de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives
- b. L'equip d'atenció primària de serveis socials del municipi on resideix el menor
- c. la Inspecció d'Educació de la zona

2. Una còpia d'aquest document es custodiarà a l'expedient del menor. Si sobre la mateixa situació hem realitzat enviaments anteriors, s'adjuntaren juntament amb aquests.

Comunicació al Registre PREVI-ITACA i a la Inspecció d'Educació de zona

1. La direcció del centre [notificarà la situació](#) al PREVI-ITACA, indicant si existeix una situació de maltractament, especificant el protocol que s'ha activat i la notificació enviada:

- Full de notificació (Ordre 5/2021)
- Full de notificació a fiscalia (**l'article 21 de l'Ordre XXXX/ 2023**)

2. Si la incidència ocorre en l'entorn familiar i/o social de l'alumnat, caldrà fer constar que és una incidència d'entorn.

D'acord amb l'article **l'article 20 de l'Ordre XXXX/ 2023**, l'Administració educativa traslladarà aquesta notificació a la Delegació del Govern d'Espanya automàticament (Pla director).

3. Rebuda la notificació a través del Registre PREVI -ITACA, la Inspecció d'Educació podrà sol·licitar la intervenció de les Unitats Especialitzades de l'Orientació.

Comunicació a fiscalia

1. Davant situacions d'especial complexitat que comporten possibles delictes, la direcció del centre comunicarà al Ministeri fiscal a través de l'annex I **de l'Ordre XXX/2023 i es realitzarà tal com indica l'article 21 de l'esmentada ordre.**

2. La direcció del centre comunicarà les actuacions prèvies que el centre ha realitzat i adjuntarà el full de notificació enviat a la conselleria competent en matèria de protecció dels menors.

ACTUACIÓ ORDINÀRIA

3. Primeres actuacions

3.1 El recull de la informació al centre es realitzarà a través de les persones que han comunicat i de l'entorn de l'alumne, membres de la comunitat educativa, familiars i altres sobre la situació de maltractament, sempre guardant la major confidencialitat i la protecció de les dades de les persones implicades.

3.2 La direcció del centre haurà de:

- Constituir l'equip d'intervenció abans de transcórrer 24 hores des de la comunicació de la situació.
- Distribuir les tasques

3.3 L'equip d'intervenció estarà format per almenys una persona de l'equip directiu, el tutor o tutora de l'alumnat implicat, l'orientador o l'orientadora i la persona coordinadora d'igualtat i convivència, si s'estima oportú. Es podrà incloure a aquest equip qualsevol altra persona del centre de confiança de l'alumnat.

4. Posada en marxa de l'equip d'intervenció

2.L'equip d'intervenció col·laborarà amb l'equip directiu en la realització de l'anàlisi i valoració de la situació, si cal, en la complementació del full de notificació de l'Ordre 5/2021 i establirà les mesures educatives i de protecció que requereix la situació.

3.Cal planificar les entrevistes amb els membres de la comunitat educativa que han comunicat la situació i amb els NNA i es realitzaran sempre evitant la victimització secundària.

5. Notificacions

5.1 Enviament del Full de notificació

1.Si existeix situació de necessitat de protecció de la persona NNA i/o es desitja el suport i la coordinació amb els Serveis Socials d'Atenció Primària, s'enviarà el **Full de notificació** seguint el procediment de l'article 1 de l'Ordre 5/2021.

2.L'equip directiu contactarà amb l'equip d'atenció primària de serveis socials de la localitat on residisca el NNA per determinar les actuacions conjuntes a implementar amb l'alumnat, la seua família i/o representants legals.

3.La direcció del centre enviarà, per correu electrònic xifrat (inserció globus informatiu), i [pel tràmit de la web](#), el full de notificació de l'Ordre 5/2021 . L'enviament es realitzarà a :

- a. l'Equip d' Atenció Primària de Serveis Socials del municipi on resideix el NNA.
- b. la Inspecció d'Educació de zona
- c. la direcció general competent en matèria de protecció de la infància i adolescència de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per a informar a nivell estadístic

5.2 Notificació al registre PREVI-ITACA i a la Inspecció d'Educació de zona

1.La direcció del centre [notificarà la situació](#) al Registre PREVI d'ITACA, indicant en la situació detectada que existeix una situació de maltractament i especificarà el protocol

seguit i la notificació enviada, en cas d'haver enviat el full de notificació de l'Ordre 5/2021.

2. Si la incidència ocorre en l'entorn familiar i/o social de l'alumnat, caldrà fer constar que és una incidència d'entorn.

D'acord amb l'article 20 de l'Ordre XXXX/ 2023, l'Administració educativa traslladarà aquesta notificació a la Delegació del Govern d'Espanya automàticament (Pla director).

3. Comunicada la incidència a través d'aquesta plataforma a la Inspecció d'Educació de zona i a la Direcció general competent, la Inspecció d'Educació podrà sol·licitar l'assessorament i la intervenció de les Unitats Especialitzades de l'Orientació.

Codi	Centre	Correu electrònic	Telèfon
03403046	UEO D'ALACANT	03403046@edu.gva.es	965533665
12400416	UEO DE CASTELLÓ DE LA PLANA	12400416@edu.gva.es	659840016
46402655	UEO DE VALÈNCIA	46402655@edu.gva.es	680692511

4. Així mateix, la direcció del centre, en cas necessari, podrà sol·licitar a través de la web l'assessorament dels professionals de treball social o d'educació social de les UEO, per desenvolupar aquest procediment.

5.3 Comunicació a la família

Una vegada notificat el cas a les autoritats competents, la direcció del centre comunicarà la situació, així com les mesures i les actuacions adoptades, als representants legals de l'alumnat

ATENCIÓ!

Sempre que el presumpte maltractament no tinga origen en el nucli familiar, caldrà delimitar amb molta cura a quin membre de la família es posa en coneixement de la situació i les actuacions realitzades.

5.4 Comunicació a la comissió de convivència

La direcció del centre informará la Comissió de convivència de la incidència en termes generals, sempre mantenint la confidencialitat. Si la situació de maltracte és pública i

manifesta, la comissió podrà intervindre proposant mesures generals per al centre educatiu.

6. Pla d'intervenció

Les mesures educatives inclouen tots els agents implicats: víctima, famílies (sempre que no siga l'origen de la situació) com altres membres de la comunitat educativa que es consideren pertinents.

6.1 Actuacions específiques

L'equip d'intervenció posarà en marxa les actuacions específiques d'observació i acompanyament escaients, tendents a garantir el benestar emocional de l'alumnat víctima i que el centre educatiu esdevinga un entorn segur i protector per al menor.

6.2 Coordinació amb altres institucions

El centre sol·licitarà, si cal, mesures de suport a institucions i associacions, així com programes especialitzats de suport

L'equip d'intervenció es coordinarà amb les institucions que siguen necessàries: EEIIA (Equip específic d'intervenció amb infància i adolescència), USMIA (Unitats de salut mental infanto juvenil), centre de salut, centres d'acollida, etc.

7. Seguiment

La direcció col·laborarà en els processos de transició, de canvi de centre, d'etapa o de modalitat, garantint el traspàs de la informació i la continuïtat de les mesures aplicades, posant especial atenció, quan canvia la situació de tutela o protecció de l'alumnat.

8. Tancament

1. Pel funcionament de la plataforma, les incidències del registre PREVI-ITACA s'han de tancar a la finalització del curs escolar. En cas de persistir, cal reobrir-les al curs següent.
2. Per a poder donar per finalitzades les actuacions, es tindrà en compte la percepció subjectiva de la víctima, és a dir, es mantindran les mesures acordades mentre que la persona que ha patit aquest tipus de violència no se senta plenament restituïda i/o segura.

3. Abans del tancament definitiu caldrà avaluar el treball realitzat per part de l'equip d'intervenció i si les actuacions desenvolupades s'han ajustat a les necessitats de la persona víctima.

4. En el tancament de la incidència en el registre PREVI-ITACA, caldrà indicar en el camp reservat a observacions si s'ha rebut informació per part de l'equip d'atenció primària dels serveis socials sobre les actuacions desenvolupades en relació al cas.

9. Definicions i orientacions d'aplicació

9.1 Situacions de vulnerabilitat

Són situacions en les quals, no havent-hi un inadequat o impossible exercici dels deures de protecció, existeixen dèficits lleus en l'exercici del rol parental o circumstàncies, mancances o conflictes familiars, socials o educatius fora del control de les persones progenitores, tutores o guardadores que estan perjudicant o poden perjudicar el desenvolupament del menor i que poden requerir una intervenció de suport o compensadora. S'hi considerern:

(a) models de tracte, relació i criaça que, sense arribar a constituir violència o desprotecció ja que no han provocat ni necessàriament col·loquen el menor en risc de patir un dany significatiu, no són idonis o són poc respectuosos cap als seus drets i necessitats, podent limitar el seu desenvolupament potencial

(b) violència, maltractament o desatenció perpetrada per persones diferents a les persones progenitores, tutores o guardadores

(c) circumstàncies socials i ambientals adverses que estan exercint o poden exercir un dany significatiu en el desenvolupament del menor.

(d) factors de risc per a l'exercici parental que es preveu poden afectar negativament o limitar la capacitat de les persones progenitores, tutores o guardadores per proporcionar una cura i atenció adequats al menor i provocar l'aparició en un futur pròxim d'una situació de desprotecció.

Les situacions de vulnerabilitat requereixen una valoració individualitzada, ja que algunes d'elles poden presentar un nivell de gravetat elevat i requerir una intervenció prioritària i fins i tot urgent.

a) Situacions de desprotecció

Impliquen un incompliment o inadequat o impossible exercici dels deures de protecció per part de les persones progenitores, tutores o guardadores que suposa la no cobertura de les necessitats bàsiques del menor, la qual cosa li està provocant o es valora que és probable que li provoqui un dany significatiu en la seva salut, benestar o desenvolupament.

Les situacions de desprotecció poden presentar diferent nivell de gravetat en funció del dany que la situació ha provocat o pot provocar en el NNA en les diferents àrees de desenvolupament: físic, emocional, social, cognitiu i afectiu.

b) Situació de risc

Les situacions de desprotecció constituïran risc quan no assoleixin l'entitat per declarar el desemparament, però podrien arribar a fer-ho en el futur. D'acord amb el que estableix l'art. 17.1 de la Llei orgànica 1/1996, en la redacció donada per la Llei Orgànica 8/2021,

de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència, les situacions de Risc es defineixen com aquelles en les quals "a causa de circumstàncies, mancances o conflictes familiars, socials o educatius, la persona menor d'edat es vegi perjudicada en el seu desenvolupament personal, familiar, social o educatiu, en el seu benestar o en els seus drets de manera que, sense assolir l'entitat, intensitat o persistència que fonamentarien la seva declaració de situació de desemparament i l'assumpció de la tutela per ministeri de la Llei, sigui precisa la intervenció de l'administració pública competent, per eliminar, reduir o compensar les dificultats o inadaptació que l'afectin i evitar el seu desemparament i exclusió social, sense haver de ser separat del seu entorn familiar".

La resolució administrativa de risc serà dictada pels equips d'atenció primària de serveis socials, d'acord amb el que estableix l'article 169 de la Llei 26/2018.

c) Situació de desemparament

Segons els articles 172 Codi Civil i 18 de la LO 1/1996, en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència, les situacions de desemparament es defineixen com aquelles en les quals es produeix un "incompliment, un impossible o un inadequat exercici dels deures de protecció establerts per les lleis per a la guarda de les persones menors d'edat, quan aquests quedin privats de la necessària assistència moral o material".

d) Protecció àmbit escolar

El decret de convivència i igualtat Decret 195/2022, d'11 de novembre en la disposició Transitòria 2. En l'àmbit de la Comunitat Valenciana, la coordinació d'igualtat i convivència, creada amb anterioritat a l'aprovació de la Llei orgànica 3/2020 i la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència, i que es troba plenament institucionalitzada en la totalitat de centres educatius que imparteixen ensenyaments obligatoris, assumeix les funcions pròpies de la coordinació de benestar i protecció descrites a l'article 35 de l'esmentada Llei 8/2021, a excepció de les funcions b, que recauen en la direcció del centre, o la titularitat en el cas dels centres privats concertats. L'article 16 descriu el deure de comunicació qualificat com que és especialment exigible a aquelles persones que per raó del seu càrrec, professió, ofici o activitat, tinguin encomanada l'assistència, la cura, l'ensenyament o la protecció d'infants o adolescents i, en l'exercici de les mateixes, hagin tingut coneixement d'una situació de violència exercida sobre aquests.

9.2 Tipologies de desprotecció

Negligència

L'infant o l'adolescent ha patit un dany en les àrees física, emocional, social, cognitiva o afectivosexual o hi ha risc que el pateixi com a conseqüència de la incapacitat de les persones progenitores, tutores o guardadores de proporcionar-li una atenció adequada a les seves necessitats físiques, de seguretat, formatives i psicològiques. També inclou l'absentisme escolar, que consisteix en la manca d'assistència total o sovintejada a l'escola.

Abandonament

Inclou les situacions següents:

- Les persones progenitores, tutores o guardadores de l'infant o adolescent li deixen sol o sola deliberadament sense intenció de tornar.
- Han acordat amb terceres persones que aquestes assumeixin la cura de l'infant, nena o adolescent, i transcorregut el temps acordat no tornen per fer-se'n càrrec o ella i les terceres persones ja no poden assumir la seva cura durant més temps.
- Deixen freqüentment l'infant o adolescent sota la responsabilitat de diferents persones (desconegudes o poc familiars per a ell o ella) sense acordar o disposar d'un pla estable per assegurar la seva atenció o una previsió temporal per a la delegació de la responsabilitat.

Incapacitat parental per a la regulació i control de la conducta de l'infant o adolescent

La gravetat d'aquesta tipologia es determina en funció de la presència i gravetat de problemes externalitzats d'adaptació personal, familiar, social o escolar de l'infant o adolescent en relació a la capacitat de les persones progenitores, tutores o guardadores per controlar i resoldre aquests problemes.

La implicació dels serveis socio-sanitaris en l'atenció a aquests casos resulta imprescindible, particularment quan existeixen trastorns psicopatològics o addiccions greus en l'infant o adolescent (diagnosticats o en sospita).

Maltractament psicològic

L'infant o l'adolescent ha patit un dany greu en les àrees emocional, social, cognitiva o afectivosexual, o hi ha risc que el pateixi com a conseqüència de les accions de les persones progenitores, tutores o guardadores. En determinats casos inclou també les accions d'altres persones que formen part de la unitat convivència

Maltractament físic

Qualsevol acció no accidental per part de les persones progenitores, tutores o guardadores que provoqui com a conseqüència directa dany físic sever o malaltia en l'infant o adolescent o el col·loqui en greu risc de patir-lo.

Violència sexual

Qualsevol classe de contacte i interacció sexual entre les persones progenitores, tutores o guardadores, o persones familiars o al·legades que formen part de la unitat convivencial i l'infant, nena o adolescent, en la qual aquesta persona, que posseeix una posició de poder o autoritat sobre l'infant o adolescent, usa a aquest o aquesta per a la seva pròpia estimulació sexual, la de l'infant o adolescent o les d'altres persones. Inclou també altres conductes que danyen o puguin danyar de forma significativa la sexualitat de l'infant o l'adolescent i el seu desenvolupament posterior.

Maltractament prenatal

Comportament de la mare o del pare de tipus intencionat o negligent que es produeix durant la gestació i provoca que el nou-nat pateixi malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials greus.

Maltractament institucional

És causat per qualsevol legislació, procediment, actuació o omisió procedent dels poders públics o derivada de l'actuació individual del professional que comporti abús, negligència, detriment de la salut, la seguretat, l'estat emocional, el benestar físic, la correcta maduració o que violi els drets bàsics de l'infant o l'adolescent.

Altres tipologies

- **Mendicitat:** Pràctica que consisteix a obtenir diners o recursos materials en llocs públics.
- **Explotació domèstica i laboral:** Les persones progenitores, tutores o guardadores de l'infant o adolescent li assignen amb caràcter obligatori la realització continuada de tasques (domèstiques o no) que excedeixen els límits de l'habitual, que haurien de ser realitzats per persones adultes, que interfereixen de manera clara en les activitats i necessitats socials i/o escolars de l'infant, nena o adolescent, i/o que li són assignats amb l'objectiu fonamental d'obtenir un benefici econòmic o equivalent per a les persones progenitores, tutores o guardadores o per a l'estructura familiar.
- **Corrupció:** Les persones progenitores o guardadores promouen, reforcen o permeten pautes de conducta antisocial o desviada que impedeixen el normal desenvolupament i integració social del menor. Com a conseqüència d'això, el menor presenta seriosos problemes d'adaptació social o es troba en una clara situació d'alt risc per desenvolupar problemes d'aquesta índole. També inclouen situacions en què la persona menor d'edat és utilitzada per a la comissió d'actes delictius independent de la seva edat i de les conseqüències ocres en el seu comportament.
- **Expulsió o negació de l'entrada al domicili:** Se li ha impedit a un NN de 12 anys o menys, o major, però amb una limitació física o intel·lectual significativa, l'entrada al domicili o és expulsat del domicili sense que tingui cap lloc al qual anar, havent de demanar ajuda a una persona estranya que hagi estat diverses hores al carrer amb mal temps etc... proposant-li una tensió o malestar emocional seriós.

- **Violència vicària:** Forma de violència a els fills i filles de les dones víctimes de violència de gènere, així com les xiquetes i xiquets menors subjectes a la seua tutela, guarda i custòdia, són víctimes directes d'aquesta mena de violència.

10. Documentació/Annexos

Annex I. Full de notificació des de l'àmbit educatiu per a l'atenció socioeducativa i la protecció de l'alumnat menor d'edat, annex I, a la Comunitat Valenciana.

Annex II. Telèfons i enllaços d'interés

Telèfons i adreces de contacte actualitzades de les direccions territorials de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives

DIRECCIONS TERRITORIALS D'IGUALTAT I POLÍTIQUES INCLUSIVES

ALACANT	Rambla Méndez Núñez, n.º 41, 10ª planta 03002 ALACANT	Tel. 966 478 321-966 478 350 proteccionalicante@gva.es
CASTELLÓ	Av. Germans Bou, 81 12003 CASTELLÓ	Tel. 964 726 261 /964 726 265 Fax:964726201/964726201 direccioterritorialcs@gva.es
VALÈNCIA	Av De L'Oest, 36 46001 VALENCIA	Tel. 961 27 16 57/681 193 883 Fax: 961271912_fax@gva.es / 961271913_fax@gva.es proteccionvalencia@gva.es

CENTRES DE RECEPCIÓ DE PERSONES MENORS D'EDAT

	Residència de recepció d'Alacant C/ Primitivo Pérez, 21	Tel. 965.919.000 / 965.919.002/965.919.003 /616.942.617 heredia_ros@gva.es
ALACANT	Residència de recepció Lucentum I C/ General Pintos,19	Tel. 965.242.245 / 965.242.240-42 / 608.746.095 centrolucentum@diagrama.org
	Residencia de recepció i acollida Llar Provincial C/ Llar Provincial, 27-33	Tel. 965.265.100 / 965.269.394 gerenciahogar@diputacionalicante.es hogarprovincial@dip-alicante.es

CASTELLÓ	Residència de recepció Mare de Déu del Lledó I, Av. Germans Bou, 26	Tel. 964.715.737/964.715.731/649.495.235 rraia_vlledol@gva.es
	Residència de recepció Mare de Déu del Lledó II C/ Prim. 25	Tel. 964.715.737/964.715.731/649.495.235 recep_menlledo@gva.es
VALÈNCIA	Residència de recepció La Torre C/ Bunyol, 13	Tel. 961.922.610/674.342.947/637.801.781 info.latorre@fundacionantoniomoreno.org
	Residència de recepció Les Palmeres, Partida de Saboya. 23	Tel. 962.787.155/ 962.787.157/ 650.522.795 palmeres_rci@gva.es

Cossos i forces de seguretat de l'Estat

Polícia nacional (091)

Guàrdia civil (062)

Polícia local (092 o telèfon específic del cos de la policia local del municipi en cas de no tindre connectada la seu centraleta al 092)

Justícia

Oficina d'atenció a les víctimes del delictes (900 50 55 50)

Altres telèfons d'interés

Telèfon d'atenció a la infància de la conselleria d'igualtat i polítiques inclusives: 116111

Centre dona 24h: 900 58 08 88

Telèfon Fundació Anar: 900202010